РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ЗА 2005. ГОДИНУ

Требиње, август 2006. године

Садржај

Предговор 1

А. ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ У 2005. ГОДИНИ 2

1. Увод 2

2. Правни оквир регулације електроенергетског сектора и електроенергетских дјелатности 3

3. Кључне активности 4

3.1. Издавање дозвола 6
3.1.1. Правилник о издавању дозвола и сагласности 6
3.1.2. Поступци издавања дозвола 7

3.2 Регулација цијена електричне енергије и електроенергетских услуга 9
3.2.1. Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку 10
3.2.2. Први тарифни поступак 11

3. 3. Јавне расправе и рјешавање спорова и жалби 13
3.3.1 Правилник о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби 13
3.3.2. Рјешавање спорова 14

3.4. Заштита потрошача 15

3.5 Општи услови за испоруку и снабдијевање електричне енергије 15

3.6. Отварање тржишта 16

3.7. Обновљиви извори енергије 18
3.7.1. Правилник о стицању статуса квалификованог произвођача 19

3.8 Сарадња 19
3.8.1. ERRA - Регионално удружење енергетских регулацијских тијела 19
3.8.2 ECSEE - Енергетска заједница Југоисточне Европе 20
3.8.3. Сарадња са другим регулаторним комисијама 21
3.8.4. Учешће у раду скупова, конференција и семинара 21

3.9. Запослени, организација и јавност рада 23
3.9.1. Запослени и организација рада Регулаторне комисије 23

3.10. Финансирање Регулаторне комисије 24
3.10.1. Финансирање 24
3.10.2. Ревизорски извјештај 26

3.11. Информациони систем РЕЕРС-а 28

Б. РЕФОРМА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОГ СЕКТОРА И ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ 29

1. Опште напомене 29

2. Закони о електричној енергији и примјена 29

3. Тржиште електричне енергије и јавне услуге 30

3.1. Производња електричне енергије 30

3.2. Пренос електричне енергије 31

3.3. Дистрибуција електричне енергије 32

3.4. Снабдијевање електричном енергијом 34

***3.5.* Оператори система** 35

3.6. Динамика отварања тржишта 36

3.7. Сигурност снабдијевања 36

3.7.1. Изградња производних објеката електричне енергије 36

3.7.2. Сигурност електроенергетског система и тржиште електричне енергије 37

3.8. Цијене електричне енергије у Републици Српској 38

3.8.1. Домаћинства 38

3.8.2. Индустријски и комерцијални купци 40

Предговор

Регулаторна комисија за електричну енергију Републике Српске (Регулатор, РЕЕРС) основана је у складу са Законом о електричној енергији Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 66/02, 29/03, 86/2003 и 111/04) у циљу регулисања монополског понашања и обезбјеђења транспарентног и недискриминирајућег положаја свих учесника на тржишту електричне енергије у Републици Српској.

Извјештај о раду Регулатора припремљен је у складу са чланом 31. Закона о електричној енергији Републике Српске који одређује да је Регулатор о свом раду дужан извјештавати Народну скупштину Републике Српске најмање једном годишње.

У првом дијелу Извјештаја описан је рад и кључне активности Регулатора у току 2005. године, начин финансирања са финансијским извјештајем, а у другом дијелу Извјештаја износе се запажања која су од значаја за развој електроенергетског тржишта, стање електоенергетског система и тржишта електричне енергије у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

Народна Скупштина Републике Српске усвојила је Извјештај о раду РЕЕРС-а у 2004. години, заједно с финансијским извјештајем, на 30. редовној сједници одржаној 15.11.2005. године.

У 2005. години Регулатор је предузео и обавио низ активности у оквиру својих надлежности дефинисаних Законом о електричној енергији. Све активности обављане су на јаван и транспарентан начин.

Од почетка 2005. године Регулатор је одржао деветнаест редовних сједница на којима је донио низ докумената и одлука значајних за свој будући рад и од посебне важности за електроенергетски сектор.

У свом раду Регулатор је сарађивао и хармонизовао своје активности с Државном регулаторном комисијом (ДЕРК) и Регулаторном комисијом за електричну енергију у Федерацији БиХ (ФЕРК).

Прелиминарни извјештај о раду Регулатора у 2005. години, са процјеном остварења буџета, презентован је Народној скупштини Републике Српске 14.12.2005. године приликом разматрања и усвајања Буџета за 2006. годину.

У сврху наставка редовног рада и испуњавања Законом дефинисаних обавеза, Регулатор подноси овај Извјештај о раду за 2005. годину Народној скупштини Републике Српске на усвајање.

А. ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ У 2005. ГОДИНИ

1. Увод

Процес реформе електроенергетског сектора у Републици Српској иницран је потписивањем Изјаве о електроенергетској политици почетком 2000. године. Крајем 2002. године урађена је Студија о преструктурисању и приватизацији електроенергетског сектора у Републици Српској, на бази које је припремљен Акциони план реструктуирања електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини за Републику Српску. Исте године је донесен Закон о електричној енергији Републике Српске и Закон о преносу, регулатору и независном оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини и тиме створен правни оквир за провођење реформе електроенергетског сектора у Републици Српској. Усвајањем Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у БиХ и Закона о оснивању компаније за пренос електричне енергије у БиХ у току 2004. године, Босна и Херцеговина практично започиње реформу електроенергетског сектора.

Народна скупштина Републике Српске донијела је Закон о електричној енергији ("Службени гласник Републике Српске" број 66/02, 29/03, 86/03 и 111/04) у циљу стварања услова за рационалан и економичан развој дјелатности производње и дистрибуције електричне енергије на подручју Републике Српске и промовисања предузећа за пружање јавних услуга за несметано снабдијевање потрошача електричном енергијом.

Законом о електричној енергији Републике Српске (у даљем тексту "Закон"), као основним ентитетским законом за електроенергетски сектор у Републици Српској, успостављају се правила за обављање дјелатности производње, дистрибуције, снабдијевања и трговине електричном енергијом, укључујући и регулисање ових дјелатности кроз успостављање Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске и дефинисања њених овлаштења и надлежности.

Регулатор је основан Законом као специјализована, самостална, независна и непрофитна организација у циљу регулисања монополског понашања и обезбјеђења транспарентног и недискриминирајућег положаја свих учесника на тржишту електричне енергије.

Како Закон тежи постепеној либерализацији националног тржишта електричне енергије, то је и улога Регулатора у том дијелу веома значајна. Активности на отварању тржишта је потребно усклађивати на нивоу Босне и Херцеговине, кроз непосредну сарадњу регулаторних комисија.

2005. годину обиљежиле су значајне активности и помак у развоју регионалног енергетског тржишта, а најзначајнији енергетски догађај године

представља потписивање Уговора о успостављању енергетске заједнице на подручју Југоисточне Европе.

Активности на формирању енергетске заједнице Југоисточне Европе започеле су још 2002. године потписивањем Меморандума о разумијевању о регионалном енергетском тржишту и његовој интеграцији у унутрашње тржиште Европске заједнице (Атински меморандум), а настављене су потписивањем Атинског меморандума из 2003. године.

Атински меморандум уређивао је политику и циљеве којима се настоји успоставити регионално тржиште енергије у земљама Југоисточне Европе и постепено осигурати његову интеграцију у унутрашње тржиште енергије Европске Уније. Политичка воља земаља потписница Меморандума резултирала је потписивањем Уговора о успостави енергетске заједнице Југоисточне Европе. Овим уговором који је потписан у Атини 25. октобра 2005. године између ЕУ и учесница Атинског меморандума[1] омогућава се постепено креирање интерног тржишта за електричну енергију и гас уз активно учешће земаља чланица Европске уније и учесница. Циљ овог уговора је креирање стабилног регулаторног и тржишног оквира, који може привући инвестиције у сектор електричне енергије и гаса у региону и обезбиједити дугорочну сигурност снабдијевања овим енергентима.

2. Правни оквир регулације електроенергетског сектора и електроенергетских дјелатности

Регулаторна комисија за електричну енергију Републике Српске у току 2005. године пословала је у складу са одредбама Закона о електричној енергији Републике Српске, те пратећих подзаконских аката:

- Одлуке о именовању предсједника и чланова Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 90/03 и 93/03),
- Статута Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 41/04),
- Етичког кодекса за чланове и запослене у Регулаторној комисији за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске“ број 49/04),
- Правилника о раду, унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске" број 49/04),
- Пословника о раду ("Службени гласник Републике Српске" број 96/04).
- Одлуке број 01-1009/04 Народне скупштине Републике о усвајању Буџета Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске за 2005. годину ("Службени гласник Републике Српске " бр. 6/05),

[1] Албанија, Босна и Херцеговина , Бугарска, Хрватска, Румунија, Турска, Србија , Црна Гора, Македонија и УНМИК.

- Одлуке о регулаторној накнади за предузећа које се баве дјелатношћу производње, дистрибуције и трговине електричном енергијом, а која је проистекла из одобреног буџета за 2005. годину ("Службени гласник Републике Српске" бр. 23/05),
- Правилника за издавање дозвола и сагласности ("Службени гласник Републике Српске" бр. 52/05),
- Одлуке о висини једнократних регулаторних накнада ("Службени гласник Републике Српске" бр. 60/05),
- Правилника о тарифној методологији и тарифном поступку („Службени гласник Републике Српске" бр. 61/05),
- Одлуке о садржају и форми образаца у тарифном поступку ("Службени гласник Републике Српске" бр. 65/05),
- Одлуке о покретању првог тарифног поступка ("Службени гласник Републике Српске" бр. 65/05),
- Правилника о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби, ("Службени гласник Републике Српске" бр. 71/05).

3. **Кључне активности**

Послови које обавља Регулаторна комисија прописани су Законом, Статутом Регулатора, као и подзаконским актима који се доносе на основу Закона о електричној енергији Републике Српске.

Надлежности Регулатора су:

- надзор и регулисање односа између производње, дистрибуције и купаца електричне енергије укључујући и трговце електричном енергијом,
- прописивање методологије и критеријума за утврђивање цијена снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом,
- утврђивање тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за неквалификоване купце,
- утврђивање структуре и укупне цијене електричне енергије на прагу електрана и цијене за дистрибуцију електричне енергије,
- издавање или одузимање дозвола за производњу, дистрибуцију и трговину електричном енергијом,
- утврђивање општих услова за испоруку електричне енергије.

У извршењу својих овлашћења и обављању функција, у складу са истим, Регулатор је додатно надлежан да:

- унапређује ефикасност, поузданост и економичност за производњу, дистрибуцију и размјену електричне енергије;
- унапређује конкуретност;

- подстиче ефикасност, економичност и сигурност у коришћењу електричне енергије;
- регулише квалитет услуге и тарифе и рентабилне цијене, имајући у виду интересе купаца и потребе предузећа за испоруку електричне енергије;
- обезбјеђује правичност у снабдијевању електричном енергијом;
- обезбјеђује транспарентно и недискриминаторско понашање на тржишту електричне енергије;
- обезбјеђује да електроенергетска дјелатност на територији Републике Српске не утиче неповољно на здравље, сигурност и заштиту животне средине;
- надзире ефикасност механизама и поступака који обезбјеђују системску средњорочну и дугорочну равнотежу између потрошње и испоруке електричне енергије;
- ствара услове за развој електроенергетског система (производње и дистрибуције);
- доноси мјере за спречавање злоупотребе монополског понашања корисника дозволе издате од стране Регулатора.

У току 2005. године Регулатор је одржао 19 редовних сједница и 28 интерних састанака. На редовним сједницама разматрана су и утврђивана акта из регулаторне надлежности у складу са Законом прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима су разматрана питања и усвајани акти организационо административне природе. У табелама су статистички подаци са наведених редовних сједница и интерних састанака.

Редовне сједнице	
Врста документа	број
Записници	19
Усвојене одлуке	14
Усвојена рјешења	24
Усвојени закључци	7
Обавјештења за јавност	6
Усвојени нацрти	3
Усвојени правилници	3
Усвојена образложења	1
Усвојена тумачења	1

Интерни састанци	
Врста документа	број
Записници	30
Усвојене одлуке	39
Усвојена рјешења	7
Усвојени правилници	1

Поред наведеног, током 2005. године Регулаторна комисија за електричну енергију Републике Српске одржала је **38 јавних расправа** и 4 радно консултативна семинара у вези са доношењем општих нормативних аката, одређивањем цијене електричне енергије у првом тарифном поступку и издавањем дозвола за обављање електроенергетских дјелатности. Сви поступци које води Регулатор су отворени за јавност и одржавање расправа у поступцима који се воде пред Регулатором се оглашава у средствима јавног информисања. Регулатор настоји да у поступку доношења правила и прописа

из своје надлежности, као и у поступцима који се воде на захтјев предузећа која обављају електроенергетске дјелатности и корисника њихових услуга јавност буде потпуно и благовремено информисана, те у складу са процедуралним правилима позива заинтересована лица и стручну јавност да учествују у јавним расправама. У табели је приказан број јавних расправе по врсти:

ВРСТА ЈАВНЕ РАСПРАВЕ	ПРАВИЛА И ПРОПИСИ	ИЗДАВАЊЕ ДОЗВОЛА	ТАРИФНИ ПОСТУПАК	УКУПАН БРОЈ ОДРЖАНИХ РАСПРАВА
ОПШТЕ ЈАВНЕ РАСПРАВЕ	6	11	-	17
ТЕХНИЧКЕ РАСПРАВЕ	4	-	-	4
ФОРМАЛНЕ РАСПРАВЕ	-	-	10	10
ПРИПРЕМНЕ РАСПРАВЕ	-	-	8	8

3.1. Издавање дозвола

3.1.1. Правилник о издавању дозвола и сагласности

Законом је прописана надлежност Регулатора за издавање и одузимање дозвола за обављање елекроенергетских дјелатности, за изградњу електроенергетских објеката и електроенергетских сагласности.

Чланом 58. Закона предвиђено је да сви постојећи правни субјекти у области производње, дистрибуције, снабдијевања и трговине електричном енергијом обавезно подносе захтјев за издавање дозволе за обављање дјелатности.

С обзиром на своју надлежност за издавање дозвола за обављање електроенергетских дјелатности, за изградњу електроенергетских објеката и електроенергетских сагласности у складу са Законом, у току 2005. године Регулатор је предузео све активности на изради и доношењу неопходних подзаконских аката ради пријема и обраде захтјева и одлучивања о издавању дозвола електроенергетским субјектима.

У циљу обезбјеђења правила и јасних смјерница у вези са издавањем дозвола и сагласности за све субјекте у електроенергетском сектору у Републици Српској, Регулатор је усвојио Правилник за издавање дозвола и сагласности на 12. Редовној сједници 28.04.2005. године ("Службени гласник Републике Српске " бр. 52/05). Нацрт овог документа утврђен је у децембру 2004. године, а његово доношење пропраћено је вишемјесечном јавном расправом уз одржавање 5 јавних расправа (3 опште јавне расправе и 2 техничке јавне расправе).

Регулатор издаје електроенергетске сагласности за електроенергетске објекте намијењене за производњу електричне енергије снаге изнад 10 MVA и напона изнад 20 kV, а за остале објекте наведене сагласности издаје дистрибутер.

Критеријуми за доношење одлуке о издавању дозволе, услови дозволе и садржај дозволе прописани су појединачно за сваку врсту дозволе и сагласности.

У складу са одредбама Правилника, Регулатор издаје сљедеће дозволе и сагласности:

- дозвола за обављање дјелатности производње електричне енергије у хидроелектранама, термоелектранама и осталим електранама,
- дозвола за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије,
- дозвола за обављање дјелатности снабдијевања тарифних купаца електричном енергијом,
- дозвола за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији Босне и Херцеговине,
- дозвола за изградњу новог или значајнију реконструкцију постојећег производног или дистрибутивног електроенергетског капацитета (објекта),
- претходна електроенергетска сагласност за прикључење дистрибутивних и производних електроенергетских објеката на дистрибутивну мрежу,
- стална електроенергетска сагласност за прикључење дистрибутивних и производних електроенергетских објеката на дистрибутивну мрежу.

У Правилнику је разрађен поступак издавања дозвола и сагласности почев од подношења захтјева са документима који се прилажу уз захтјев, провјере комплетности, обавјештења јавности о захтјеву, преко провјере података, израде нацрта дозволе и прикупљања коментара јавности, до доношења одлуке о издавању или одбијању издавања дозволе.

Правилником се прописује садржај захтјева за издавање дозволе, а обрасци захтјева за све врсте дозвола и сагласности су његов саставни дио.

3.1.2. Поступци издавања дозвола

У складу са Правилником за издавање дозвола и сагласности, који је ступио на снагу 04.06.2005. године, постојећа електроенергетска предузећа била су дужна поднијети захтјев за издавање почетне дозволе у року од 90 дана од ступања на снагу овог Правилника.

Захтјеви за издавање почетних дозвола за обављање електроенергетских дјелатности производње, дистрибуције, снабдијевања тарифних купаца и дјелатности трговине и снабдијевања на територији БиХ, а у складу са роком дефинисаним Правилником о издавању дозвола и сагласности, поднесени су Регулатору у току мјесеца септембра 2005. године од стране 20 подносилаца. Након провјере формалне и суштинске исправности ових захтјева и њихове допуне од стране подносилаца, Регулатор је обавијестио јавност о њиховом подношењу у циљу подстицања јавности и свих заинтересоваих лица на давање коментара.

На 22. редовној сједници одржаној 18.11.2005. године, Регулатор је утврдио нацрте 19 почетних дозвола за обављање дјелатности, док је за једну

дозволу обустављен поступак издавања на захтјев подносиоца. Путем писаних медија обавијештена је јавност и умјешачи да до 09.12.2005. године могу достављати коментаре на појединачне нацрте дозвола објављене на интернет страници Регулатора, као и да могу учествовати у општим расправама које су у ту сврху организоване у Вишеграду, Палама, Бијељини, Угљевику, Добоју, Бања Луци, Мркоњић Граду, Гацку и Требињу. По завршетку процеса јавног разматрања нацрта дозвола и анализе добијених коментара, а у складу са донесеним планом рада, Регулатор је на својој 25. редовној сједници одржаној 27. децембра 2005. године донио рјешења о издавању осамнаест почетних дозвола за обављање електроенергетске дјелатности за сљедећа електропривредна предузећа:

Врста дозволе	Корисник дозволе
Почетна дозвола за производњу електричне енергије	1. "Хидроелектране на Дрини" А.Д. Вишеград, 2. "Хидроелектране на Врбасу" А.Д. Мркоњић Град, 3. "Хидроелектране на Требишњици" а.д.Требиње, 4. "Рудник и термоелектрана Угљевик" а.д. Угљевик, 5. "Рудник и термоелектрана Гацко" а.д. Гацко, 6. "Електродистрибуција" а.д. Пале, 7. "Електро- Бијељина" а.д. Бијељина,
Почетна дозвола за дистрибуцију електричне енергије	8. "Електро Добој" а.д. Добој, 9. "Електрокрајина " а.д. Бањалука , 10. "Електродистрибуција" а.д. Пале, 11. "Електро-Бијељина" а.д. Бијељина, 12. "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње,
Почетна дозвола за снабдијевање тарифних купаца електричном енергијом	13. "Електро Добој" а.д. Добој, 14. "Електрокрајина" а.д. Бањалука, 15. "Електродистрибуција" а.д. Пале, 16. "Електро-Бијељина" а.д. Бијељина, 17. "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње,
Почетна дизвола за трговину и снабдијевање електричном енергијом на територији БиХ	18. ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА" Републике Српске, а.д. Требиње

Захтјев за издавање дозволе за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на територији БиХ, поднесен је од стране "Електро-Бијељина" а.д. Бијељина у септембру 2005. године, и није ријешен до сада. "Електропривреде" Републике Српске а.д. Требиње се појавила као умјешач са захтјевом да се правним субјектима у систему Холдинг компаније "Електропривреде" Републике Српске не издају дозволе ове врсте. Поступак је настављен у 2006. години.

До краја 2005. године Регулатор је запримио још један захтјев за издавање дозволе за обављање електроенергетске дјелатности трговине и снабдијевања, поднесен од стране "Energy Financing Team", д.о.о. Требиње. Дозвола је издата у 2006. години.

Мала ХЕ Штрпци поднијела је захтјев за издавање дозволе за производњу електричне енергије 19.05.2005. године. Подносилац захтјева је власник Петар Лаловић, регистрован као физичко лице које обавља дјелатност производње електричне енергије. Захтјев је више пута допуњаван у току поступка обраде због некомплетности. Поступак је настављен у 2006. години. Послије доставе комплетне документације констатовано је да подносилац захтјева није испунио услов уписа у судски регистар за обављање дјелатности производње електричне енергије, те је захтјев одбијен.

РЕЕРС води регистар издатих дозвола и сагласности, а у електронском облику на својој интернет страници редовно ажурира Збирни преглед издатих дозвола, као и Листу запримљених захтјева за издавање дозвола.

3.2 Регулација цијена електричне енергије и електроенергетских услуга

Регулатор обавља послове у вези са регулисањем цијена електричне енергије у Републици Српској. Циљеви економске регулације у електроенергетском сектору заснивају се на унапређењу тржишних принципа у складу са Законом који се заснива на општеприхваћеним међународним стандардима на пољу електричне енергије и тежи да промовише постепену либерализацију националног тржишта електричне енергије. При томе, Закон слиједи принципе недискриминације и равноправности лица и својине.

Постепеност у увођењу либерализације се у првом реду односи на производну функцију која је у првој фази регулисана дјелатност са регулисаним цијенама. Оснивање тржишних институција и изградња тржишних механизама ће омогућити увођење конкуренције у производњи електричне енергије и права купцима да слободно бирају свога снабдјевача.

Законом је прописана надлежност Регулатора на:

- надзор и регулисање односа између производње, дистрибуције и купаца електричне енергије, укључујући и трговце електричном енергијом (члан 23. Закона),
- прописивање методологије и критеријума за утврђивање цијена снабдијевања неквалификованих купаца електричном енергијом (члан 23. Закона),
- утврђивање тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за неквалификоване купце (члан 23. Закона),

- утврђивање структуре цијене и укупне цијене електричне енергије на прагу електрана и посебно за цијену дистрибуције електричне енергије (члан 115. Закона),
- на основу члана 30. Закона, Регулатор доноси тарифни систем за продају електричне енергије.

3.2.1. Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку

Нацрт правилника о тарифној методологији и тарифном поступку са пратећим сетом докумената Регулатор је разматрао и утврдио на VI редовној сједници одржаној 24.12.2004. године. Ради разумијевања тарифне методологије, а у циљу подстицања јавности на давање коментара, Регулатор је припремио и документ Концепт тарифне методологије који је дат на увид јавности у сету докумената припремљених уз Нацрт.

Између више приступа у изради методологије која обезбјеђује одређивање потребних прихода регулисаним предузећима, предложена почетна тарифна методологија израчунава укупне приходе, односно потребни приход преко регулативне основе средстава, и оправданих трошкова пословања. Методологија регулативне основе за утврђивање потребног прихода комбинована је са кориштењем граничних трошкова за креирање тарифа.

Доношењу овог правила претходиле су 2 опште расправе и то у Источном Сарајеву 02.02.2005. године и Бања Луци 09.02.2005. године. РЕЕРС је одржао и 2 техничке расправе у Бања Луци 26.01.2005. године и Требињу 28.01.2005. године, на које су позвани стручњаци из електроенергетског сектора, а добијени коментари су пажљиво анализирани.

Пошто су коментари и приједлози, који су примљени у току јавне расправе, захтијевали битније измјене нацрта правилника, РЕЕРС је, уважавајући мишљење јавности, а у складу са чланом 42. Пословника о раду, израдио ревидовани нацрт овог Правилника који је усвојен на 14. редовној сједници одржаној 19.05.2005. године. Заинтересована лица могла су подносити писане коментаре на ревидовани нацрт Правилника од дана објављивања обавјештења до дана истека рока за подношење коментара 01.06.2005. године.

Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку РЕЕРС је усвојио на 15. редовној сједници одржаној 03.06.2005. године ("Службени гласник Републике Српске" бр. 61/05), чиме је формално омогућено регулисање цијена и одобравање тарифа за електричну енергију у Републици Српској у складу са усвојеним законским начелима.

Правилник о тарифној методологији и тарифном поступку одређује процес по којем се утврђују тарифе у Републици Српској, основне поставке тарифног система: тарифни елементи, категорије потрошње и групе купаца, те начин одређивања цијена и тарифних ставова. Примјена методологије осигурава да одобрене тарифе буду транспарентне, недискриминирајуће и засноване на оправданим трошковима рада и одржавања, да подстичу енергетску ефикасност, стварају стабилне односе на тржишту електричне енергије, подстичу развој регулисане дјелатности, уважавају заштиту околине и одражавају стандарде уобичајене у међународној пракси.

Регулатор има право и обавезу да своју тарифну методологију преиспитује и усклађује са промјенама у електроенергетском сектору у процесу отварања тржишта.

Правилима тарифног поступка прописују се основе поступка за разматрање захтјева за одобрење цијена и тарифа, подношењем захтјева од стране регулисаних компанија или на иницијативу РЕЕРС-а.

3.2.2. Први тарифни поступак

Одлука о покретању првог тарифног поступка, као и Одлука о садржају и форми образаца у тарифном поступку, донесене су на 16. редовној сједници 21.06.2005. године ("Службени гласник Републике Српске" бр. 65/05). Усвајањем ова два акта практично је започео први тарифни поступак за одобрење цијена и тарифа, које ће се примјењивати у 2006. години, дефинисани су рокови за подношење захтјева од стране регулисаних предузећа које се баве електренергетском дјелатношћу, као и форма и садржај образаца захтјева и прописаних података и документација која се доставља уз захтјев.

Одлуком о покретању првог тарифног поступка од стране РЕЕРС-а омогућено је регулисаним предузећима да поднесу захтјеве за одобрење тарифа и цијена за 2006. годину, а истовремено је утврђен временски распоред предаје захтјева у зависности од дјелатности и то:

- захтјеве за одобрење цијена на прагу електрана производна предузећа подносила су до 15.08.2005. године,
- захтјеве за одобрење тарифа за кориштење дистрибутивних система дистрибутивна предузећа подносила су до 15.09.2005. године,
- захтјеве за одобрење цијена за снабдијевање неквалификованих (тарифних купаца) предузећа за снабдијевање тарифних купаца (дистрибуције) подносили су до 10.11.2005. године.

Поједина предузећа поднијела су захтјев са кашњењем и до мјесец дана у односу на утврђене рокове. Поступајући по Правилнику о тарифној методологији и тарифном поступку стручне службе РЕЕРС-а извршиле су формалну и суштинску провјеру поднесених захтјева и путем обавјештења о недостацима поднесених захтјева за одобрење цијена и тарифа за дјелатности производње, дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом тражиле су од подносилаца извршење допуне захтјева.

За тражену, а недостављену документацију, податке и информације, РЕЕРС је у складу са Правилником о тарифној методологији и тарифном поступку задржавао право процјене.

Захтјев за одобрење цијена на прагу електрана поднијело је седам регулисаних предузећа (ЈП "Хидроелектране на Требишњици" А.Д.Требиње, "Хидроелектране на Дрини" А.Д. Вишеград, "Хидроелектране на Врбасу" А.Д. Мркоњић Град, "Електродистрибуција" а.д. Пале, ЕДП " Електро- Бијељина" А.Д. Бијељина, "Рудник и термоелектрана Угљевик" А.Д. Угљевик, ЈП "Рудник и термоелектрана Гацко" А.Д. Гацко).

Захтјев за одобрење тарифа за кориснике дистрибутивних система поднијело је пет регулисаних предузећа (ЕДП "Електро-Бијељина" А.Д. Бијељина, "Електродистрибуција" а.д. Пале, АД "Електро Добој" Добој, "Електрокрајина" а.д. Бањалука , "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње).

Захтјев за одобрење тарифних ставова за продају електричне енергије неквалификованим (тарифним) купцима поднијело је пет регулисаних предузећа (ЕДП "Електро- Бијељина" А.Д. Бијељина, "Електродистрибуција" а.д. Пале, АД "Електро Добој" Добој, "Електрокрајина" а.д. Бањалука , "Електро-Херцеговина" а.д. Требиње).

Поступак формалних расправа за одобрење тарифа отпочео је доношењем Одлуке о одржавању формалних расправа за одобрење цијена на прагу електрана на 19. редовној сједници Регулатора одржаној 21.09.2009. године ("Службени гласник Републике Српске " бр. 87/05). Обавјештавање јавности о одржавању формалних расправа, са сажетком захтјева, критеријумима за стицање статуса умјешача, као и начином подношења коментара јавности објављено је у писаним медијима 23.09.2005. године и на интернет страници Регулатора. У процесу утврђивања цијена на прагу електрана одржано је 7 припремних расправа и 8 формалних јавних расправа (са сваким подносиоцем појединачно и једном консолидованом расправом) на којима су учесници у поступку износили доказе и свједочили о појединим питањима везаним за утврђивање цијене.

Одлука о одржавању формалних расправа у поступцима за одобравање тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система донесена је на 21. редовној сједници одржаној 16.11.2005. године ("Службени гласник Републике Српске" бр. 105/05). Ради рјешавања питања која су иста за свих 5 поднесених захтјева, а првенствено се односе на алокацију трошкова дистрибутивног система на тарифне елементе, категорије потрошње и групе купаца, Регулатор је у овом поступку консолидовао захтјеве и одржао једну формалну расправу 01.12.2005. године (и двије припремне расправе). Обавјештење за јавност о одржавању формалне расправе са сажетком захтјева, критеријумима за стицање статуса умјешача и начином подношења коментара јавности објављено је у писаним медијима 30.11.2005. године и на интернет страници РЕЕРС-а.

Одлука о одржавању формалних расправа у поступцима за одобравање тарифних ставова за снабдијевање неквалификованих (тарифних) купаца донесена је 13.12.2005. на 23. редовној сједници ("Службени гласник Републике Српске" бр. 114/05), а формална расправа са учесницима у поступку одржана је 26.12.2005. године. Јавност је упозната са садржином захтјева електроенергетских предузећа путем обавјештења објављеног у дневним новинама 16.12.2005. година и на интернет страници РЕЕРС-а, чиме је омогућено свим заинтересованим лицима да благовремено упуте своје коментаре.

На овим расправама, поред запослених у РЕЕРС-у као активне странке у поступку, учествовали су овлаштени представници подносилаца захтјева и умјешача. Регулатор је одобрио статус умјешача предузећу "Електропривреда" Републике Српске, а.д. Требиње, која је поднијела захтјев за учешће у свим тарифним поступцима у својству умјешача.

Других умјешача у формалним расправама првог тарифног поступка није било.

3. 3. Јавне расправе и рјешавање спорова и жалби

3.3.1 Правилник о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби

У надлежности Регулатора, на основу члана 27. Закона, је прописивање правила и процедура и у складу с тим рјешавање спорова између учесника на тржишту електричне енергије Републике Српске. Регулатор одређује трошкове спорова између учесника и његова одлука је обавезујућа за странке у спору. Регулатор рјешава спорове у вези са:

- правом на напајање електричном енергијом,
- правом приступа на дистрибутивну мрежу,
- обавезом испоруке електричне енергије,
- тарифама по којима се енергија испоручује,
- застојима у напајању електричном енергијом,
- одбијањем испоруке електричне енергије и
- квалитетом напајања електричном енергијом.

Произвођач електричне енергије, односно квалификовани купац електричне енергије, којем је одбијен приступ мрежи или је незадовољан условима приступа, може поднијети жалбу Регулатору. Важећим прописима дефинисани су основни услови под којима се може одбити приступ мрежи који се углавном своде на ограниченост техничких или погонских могућности.

Поред наведеног, Регулатор одлучује и по жалбама на рјешење захтјева за добијање електренергетске сагласности за прикључење крајњих купаца на дистрибутивну мрежу.

На основу члана 27. став 1. Закона и члана 51. став 7. Пословника о раду Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске, РЕЕРС је обавезна да донесе Правилник о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби којим прописује правила и процедуре и у складу с тим води расправе и рјешава спорове и жалбе између учесника на тржишту електричне енергије.

У 2005. години Регулатор је израдио и донио Правилник о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби. Основни разлог доношења овог Правилника је да дефинише поступак вођења свих врста јавних расправа и начин поступања Регулатора по поднесеном захтјеву странке за рјешавање спорова наведених у члану 28. Закона и жалби у случајевима предвиђеним Законом.

Овим правилником се прописују правила и процедуре и у складу с тим воде расправе и рјешавају спорови и жалбе између учесника на тржишту електричне енергије.

Циљ доношења Правилника је да се утврди и обезбиједи транспарентан, ефикасан и економичан поступак јавних расправа приликом доношења

правила и прописа, рјешавања спорова и жалби и донесе што бољи приједлог општег акта и праведна одлука.

Овим Правилником се утврђују врсте јавних расправа и то општа, техничка и формална расправа, те начин вођења расправе након одлуке Регулатора да се иста одржи.

Заједничка карактеристика свих расправа је њихова отвореност за јавност, односно у свакој од њих је допуштено присуство јавности. О одржавању сваке расправе обавјештава се јавност, у једном од средстава јавног информисања, укратко описујући питања која ће се разматрати.

Нацрт овог документа утврђен је на 7. редовној сједници одржаној 12.01.2005. године. Обавјештење за јавност за прикупљање коментара и одржавање јавних расправа благовремоно је објављено у писаним медијима.

РЕЕРС је одржао једну општу расправу у Бијељини 01.02.2005. године и једну техничку расправу у Бања Луци 09.02.2005. године на којој су присуствовали позвани стручњаци из области правне регулативе.

Након проведеног поступка јавног разматрања, анализе и сумирања коментара прикупљених у периоду јавног разматрања нацрта правилника, РЕЕРС је усвојио Правилник о јавним расправама и рјешавању спорова и жалби на 17. редовној сједници одржаној 01.07.2005. године ("Службени гласник Републике Српске " бр. 71/05).

3.3.2. Рјешавање спорова

У току 2005. године Регулатор је примио и рјешавао 11 приговора крајњих купаца који се углавном односе на обуставу испоруке електричне енергије због неплаћања, обрачун потрошње, квалитет услуге и прикључке.

Увођењем регулације у ову област подстакнута је политике активне заштите потрошача и успостављена комуникација између различитих учесника на тржишту електричне енергије, а нарочито крајњих купаца са Регулатором.

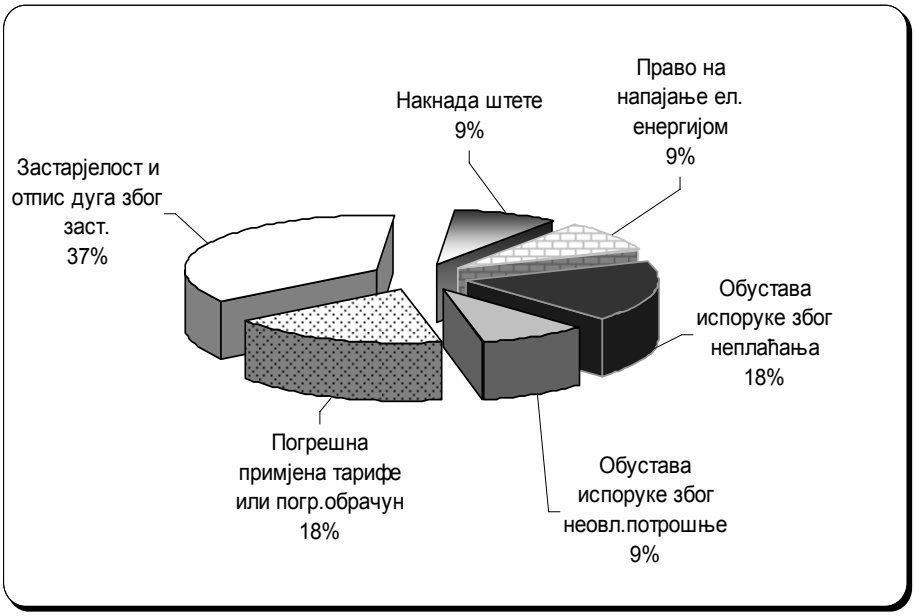

Слика бр 1. Структура рјешаваних приговора у 2005. години

3.4. Заштита потрошача

У складу са Законом о електричној енергији, начин рада Регулатора везан за заштиту потрошача и електроенергетских субјеката првенствено је усмјерен ка извршавању његових овлаштења везаних за:

- регулисање квалитета услуге, тарифе и рентабилне цијене, имајући у виду интересе купаца и потребе предузећа за испоруку електричне енергије,
- обезбјеђење транспарентног и недискриминаторског понашања на тржишту електричне енергије,
- доношењу мјера за спречавање злоупотребе монополског положаја корисника дозвола издатих од стране Регулатора,
- учешће у постизању споразума између купаца и снабдјевача електричном енергијом,
- обезбјеђење и других индиректних циљева заштите потрошача приликом прописивања услова дозвола за обављање одређене електроенергетске дјелатности.

3.5 Општи услови за испоруку и снабдијевање електричне енергије

На основу члана 23. и 30. Закона Регулатор је дужан да донесе опште услове за испоруку електричне енергије. У складу са планом рада за 2005. годину, активности на изради нацрта Општих услова за испоруку и снабдијевање електричне енергије у Републици Српској започеле су у априлу 2005. године. Прва радна верзија овог документа урађена је у августу 2005. године.

Циљ доношења Општих услова је унапређење ефикасности, сигурности и правичности у испоруци и снабдијевању електричном енергијом, као и обезбјеђење транспарентног и недискриминаторског понашања субјеката у електроенергетском сектору.

Општим условима за испоруку и снабдијевање електричном енергијом уређује се снабдијевање и испорука електричне енергије, прикључење објеката крајњих купаца и произвођача на дистрибутивну мрежу у Републици Српској, као и други односи између крајњих купаца, корисника дозволе за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије, корисника дозволе за обављање дјелатности снабдијевања тарифних купаца електричном енергијом, корисника дозволе за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом и корисника дозволе за производњу електричне енергије чији су објекти прикључени на дистрибутивну мрежу, а нарочито:

- услови и начин за прикључење објеката крајњих купаца или произвођача на дистрибутивну мрежу, укључујући:

- издавање електроенергетских сагласности,
- подношење захтјева за прикључење, критеријуме и услове за прикључење објекта крајњег купца или произвођача на електроенергетску мрежу, и
- начин и рокови закључења уговора о прикључењу на електроенергетску мрежу, уговора о приступу мрежи и уговора о снабдијевању електричном енергијом,

- квалитет испоруке и снабдијевања електричном енергијом,
- начин на који се утрошена електрична енергија мјери, очитава, обрачунава и наплаћује,
- захтјеви у погледу тачности мјерних уређаја,
- услови, начин, мјере и редосљед ограничења испоруке електричне енергије, у случају опште несташице електричне енергије,
- услови и начин под којима може бити обустављена испорука електричне енергије крајњем купцу,
- начин информисања крајњих купаца у случају обуставе и ограничења у испоруци електричне енергије,
- услови и начин на који се обрачунавају и исплаћују штете узроковане неоснованом обуставом испоруке електричне енергије, испоруком електричне енергије смањеног квалитета или ограничењем испоруке електричне енергије,
- услови под којим се испорука електричне енергије не обуставља купцима, укључујући и случајеве када утрошена електрична енергија није плаћена, као и начин регулисања међусобних обавеза у таквим случајевима,
- мјере које се предузимају у случају кварова у електроенергетском систему и мјере заштите електроенергетског система од прекомјерне потрошње,
- начин утврђивања количине и снаге неовлашћено утрошене електричне енергије, као и начин обрачуна и наплате тих количина електричне енергије,
- услови и начин за прикључење градилишта и привремених објеката.

3.6. Отварање тржишта

Један од основних циљева отварања енергетског тржишта је омогућавање једнаких, транспарентних и непристрасних услова снабдјевачима електричне енергије да врше дјелатност снабдијевања купаца и обратно, право купаца на одабирање снабдјевача. У члану 1. Закона прописано је да он "тежи да промовише постепену либерализацију националног тржишта електричне енергије" слиједећи принципе недискриминације и равноправности лица и својине.

Босна и Херцеговина је укључена у Атински процес, чије чланице су земље Југоисточне Европе, придружене земље Европске Уније и Европска Комисија, а у циљу отварања тржишта електричне енергије у складу са принципима и стандардима који су у примјени у Европској Унији, а који су уређени директивама Европске Уније о тржишту енергије, заштити околине, конкуренцији и обновљивој енергији. У том оквиру се дефинишу "општеприхваћени међународни стандарди на пољу електричне енергије" на којима је заснован Закон о електричној енергији.

Монополске дјелатности, као што су управљање преносном и дистрибутивном мрежом и обезбјеђење помоћних услуга за ефикасан рад електроенергетског система, су предмет потпуне регулације надлежног тијела. Производња електричне енергије, трговина и снабдијевање крајњих купаца електричном енергијом се постепено либерализују увођењем тржишних механизама.

Увођење конкуренције на тржишту електричне енергије БиХ и либерализација тог тржишта захтијевају припрему и усвајање одређених подзаконских аката од стране регулаторних тијела у БиХ.

ДЕРК и ентитетске регулаторне комисије хармонизовано су отпочеле активности на изради прописа који ће омогућити иницијално отварање тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини крајем 2005. године, а односе се на припрему прописа о обиму, условима и временском распореду отварања тржишта, као и нацрта правилника за стицање статуса квалификованог купца електричне енергије и недискриминисано омугућавање приступа мрежи трећим странама. Јавна расправа и усвајање поменутих аката услиједиће у 2006. години, што уједно представља почетак приступа реализацији свеукупних обавеза БиХ након потписивања Уговора о оснивању енергетске заједнице.

Почетак успоставе конкуретског тржишта за купце са годишњом потрошњом електричне енергије већом од 10 GWh предвиђа се од 1. јануара 2007. године. Након тога би право избора снабдјевача добијали мањи индустријски и комерцијални купци и на крају 2015. године сви крајњи купци, укључујући крајње купце из категорије домаћинстава.

Полазећи од оквира прописаних Законом, а у складу са обавезама Босне и Херцеговине у условима постепене успоставе енергетског тржишта Југоисточне Европе, у циљу његове интеграције у европско тржиште, Регулатор ће прописати критеријуме и услове за стицање статуса квалификованог купца који ће се усвајати у току 2006. године. Динамика отварања тржишта одређује се у складу са остварењем кључних претпоставки, међу које, поред успоставе оператора система и издавања дозвола за обављање дјелатности трговине и снабдијевања, спадају доношење мрежних правила, тржишних правила, мрежних тарифа и тарифа за помоћне услуге, руководећи се одредницима и терминима из усвојених и потписаних документа у оквиру процеса успостављања енергетске заједнице за Југоисточну Европу.

Регулатор разматра правила о статусу квалификованог купца која ће омогућити постепене промјене на пољу трговине и снабдијевања електричном енергијом, како се отварање велепродајног тржишта и право избора снабдјевача не би неповољно одразили на сигурност снабдијевања

крајњих купаца електричне енергије у Републици Српској у прелазном периоду док се не дефинише и успостави тржиште електричне енергије у босни и Херцеговини.

3.7. Обновљиви извори енергије

Цјелокупан процес који је започео потписивањем Атинског меморандума о разумијевању о регионалном тржишту електричне енергије у Југоисточној Европи као и активности на формирању Енергетске заједнице Југоисточне Европе које су услиједиле након тога, представљају значајне одреднице које утичу на развој електроенергетског система у Босни и Херцеговини и Републици Српској. Обновљиви извори електричне енергије играју све значајнију улогу управо у таквом окружењу, јер наведени документи афирмишу Протокол из Кјота потписан 1997. године. Тим протоколом се земље потписнице обавезују да ће учествовати у смањењу емисије угљен диоксида у атмосферу.

Већина европских држава већ се опредијелила да у своје стратегије енергетског развоја и енергетску политику уграде планове већег коришћења обновљивих извора енергије и да прилагоде законодавни оквир у коме ће се ти планови примјењивати. На основу тих иницијатива донесена је и Директива о промоцији електричне енергије произведене из обновљивих извора (2001/77/ЕС), која захтијева повећање учешћа обновљивих извора у производњи електричне енергије.

Босна и Херцеговина се потписивањем Уговора о успостави енергетске заједнице обавезала на примјену наведене директиве ЕУ о обновљивим изворима енергије (енергија вјетра, хидроенергија, соларна енергија, биомаса и отпад, биоплин, геотермална енергија) и треба да настоји да се придржава протокола из Кјота. План за имплементацију Директиве 2001/77/ЕС Босна и Херцеговина ће доставити Европској комисији у року од године дана од датума ступања на снагу Уговора о успостави Енергетске заједнице.

Коришћење обновљивих извора уграђено је у Закон о електричној енергији Републике Српске. Чланом 30. Закона прописано је да је Регулатор дужан да донесе субвенције за изворе који користе отпад или комбиновану производњу топлотне електричне енергије, а чланом 37. да предузеће које у појединачном производном објекту производи електричну енергију користећи отпад или обновљиве изворе енергије, на економски примјерен начин и у складу са мјерама заштите околине, може стећи статус квалификованог произвођача, на основу услова које прописује Регулатор.

У циљу реализације наведених законских одредби Регулатор је започео активности на изради и доношењу подзаконског акта о стицању статуса квалификованог произвођача, чије је усвајање планирано у 2006. години.

Овај акт треба прописати услове и начин коришћења обновљивих извора енергије, квалификовати постројења која користе обновљиве изворе енергије, дефинисати поједина права и обавезе учесника на енергетском тржишту те одредити начине подстицања производње енергије из

обновљивих извора. Положај квалификованог произвођача треба да омогући повластице којима се стимулише изградња капацитета, а субвенције и други видови подстицаја коришћења обновљивих извора електричне енергије у складу са енергетском политиком и директивама ЕУ. РЕЕРС се суочио са чињеницом да на нивоу Републике Српске не постоји Електроенергетска политика којом се могу дефинисати и механизми државних подстицаја за изградњу капацитета и коришћења електричне енергије из обновљивих извора по приоритетима појединих извора и расположиве технологије.

Значајну улогу у овој области има Влада Републике Српске, која по члану 5. Закона води електроенергетску политику, укључујући могућности коришћења различитих примарних извора енергије и употребу обновљивих извора за производњу електричне енергије.

Директиве Европске Уније прописују да државе чланице треба да утврде индикативне циљне вриједности учешћа енергије из обновљивих извора у укупној потрошњи електричне енергије, те се Регулатор у доношењу прописа из ове области мора ослањати на релевантне елементе енергетске политике.

Активности РЕЕРС-а на доношењу правила о условима за стицање статуса квалификованог произвођача, везано за субвенције и друге механизме подстицаја за обновљиве изворе, зависе од формулисане електроенергетске политике Републике Српске.

3.7.1. Правилник о стицању статуса квалификованог произвођача

У циљу утврђивања и и обезбјеђења јединствених услова за стицање статуса квалификованог произвођача електричне енергије, брзог, ефикасног и економичног поступка подношења и обраде захтјева, доношења правичне одлуке по поднесеном захтјеву, Регулатор је плански приступио изради овог Правилника.

Овим правилником Регулатор ће прописивати: критеријуме и услове које произвођач електричне енергије треба испунити да би стекао статус квалификованог (повлаштеног) произвођача, врсте квалификованих произвођача електричне енергије и њихов положај, поступак за доношење одлуке по захтјеву, садржај захтјева са потребном документацијом, као и поступак, пренос и поништење статуса квалификованог произвођача.

У 2005. години израђена је радна верзија овога правилника, у току су активности на финализацији нацрта правилника како би био дат на увид јавности у складу са правилима рада Регулатора.

3.8 Сарадња

3.8.1. ERRA - Регионално удружење енергетских регулацијских тијела

Регионална асоцијација енергетских регулатора (Energy Regulators Regional Association - ERRA) је удружење регулаторних тијела држава централне и источне Европе, земаља бившег Совјетског Савеза и Турске са сједиштем у Будимпешти. ERRA има 21 пуноправних и 5 придружених чланова. Циљеви ERRA-е су побољшање регулисања енергетских дјелатности у земљама

чланицама, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, побољшање сарадње између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искустава између чланова, бољи приступ информацијама о свјетском искуству у регулисању енергетских дјелатности.

Пуноправно чланство у ERRA-и има Државна регулаторна комисија за електричну енергију БиХ (ДЕРК) од 19.05.2004. године. РЕЕРС у наредном периоду планира поднијети захтјев за стицање статуса придруженог чланства овом удружењу, с обзиром да у складу са статутом ERRA-е пуноправно чланство могу имати само државне регулаторне комисије.

Чланови и запослени Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске активно учествују у раду ове асоцијације и њених сталних комитета и радних група посредством ДЕРК-а. У периоду од 10. до 13.04.2005. године представник РЕЕРС-а учествововао је на Конференцији ERRA-е о регионалном инвестирању, одржаном у Будимпешти.

3.8.2 ECSEE - Енергетска заједница Југоисточне Европе

Успостављање Енергетске заједнице Југоисточне Европе првенствено иницира Европска комисија у циљу јачања сарадње држава ове регије у области енергетике. Ова иницијатива треба да резултира примјеном правила Европске Уније у земљама Југоисточне Европе што је и начелно прихваћено потписивањем Меморандума о разумијевању о регионалном енергетском тржишту и његовој интеграцији у унутрашње тржиште Европске заједнице из 2002. и 2003. (Атински меморандум) од стране Босне и Херцеговине. Након потписивања ових докумената услиједили су преговори између Европске комисије и земаља Југоисточне Европе око Уговора о формирању Енергетске заједнице земаља Југоисточне Европе. Уговор који је потписан у Атини 25.10.2005. године, омогућава успоставу интерног тржишта за електричну енергију и гас уз ефективно учешће 34 стране: 25 земаља чланица Европске Уније и Босне и Херцеговине, Хрватске, Србије, Црне Горе, Албаније, Македоније, Румуније, Бугарске и УНМИК-а Косово.

Циљ овог уговора је креирање стабилног регулаторног и тржишног оквира који може привући инвестиције у сектор електричне енергије и гаса у региону и обезбједити дугорочну сигурност снабдијевања овим енергентима.

Закључивањем Уговора земље потписнице се обавезују да успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати уз примјену стандарда и правила тржишта електричне енергије ЕУ са којим ће се интегрисати. Уговор је поставио динамику примјене одговарајућих директива и прописа ЕУ водећи рачуна о специфичностима појединих земаља. То се постиже постепеним преузимањем дијелова тзв. *acquis communautaire* (правног наслијеђа) ЕУ који се односе на енергију, заштиту околине, конкуренцију и обновљиве изворе.

Рад Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске, у оквиру процеса успоставе енергетске заједнице Југоисточне Европе, у току 2005. године одвијао се уз одговарајућу сарадњу са Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз адекватно учешће у реализацији различитих пројеката који су у функцији успоставе енергетске заједнице.

Поред наведеног, чланови и запослени у Регулатору учествовали су у раду Атинског форума. На позив представника Дирекције за енергију Европске комисије током 2005. године представници РЕЕРС-а учествовали су на:

- 6. Атинском форуму у склопу одржавања 5. енергетске седмице у Скопљу од 08. до 11.6.2005. године,
- Мини форуму у Атини од 04. до 07.10.2005. године,
- 7. Атинском форуму у Београду од 24. до 25.11.2005. године.

3.8.3. Сарадња са другим регулаторним комисијама

Регулаторна комисија за електричну енергију Републике Српске у свом досадашњем раду остварила је успјешну сарадњу са Државном регулаторном комисијом за електричну енергију (ДЕРК) са сједиштем у Тузли и Регулаторном комисијом за електричну енергију у Федерацији Босне и Херцеговине са сједиштем у Мостару (ФЕРК). Поред заједничког учешћа на обукама и семинарима, све три комисије хармонизовано раде на доношењу правила и прописа из своје надлежности. Пуну сарадњу и контакте остварују и запослени у регулаторним комисијама међусобно размјењујући искуства и сазнања из појединих области регулаторног рада.

3.8.4. Учешће у раду скупова, конференција и семинара

Регулаторна комисија за електричну енергију РС у сарадњи са USAID и Pierce Atwood организовала је цјелодневни радни семинар на тему

"Перспектива регулисаног предузећа" који је одржан 06.04.2005. године у Хотелу "Леотар" у Требињу.

На семинару су учествовали представници ЈМДП Електропривреда РС и осталих електропривредних предузећа из Републике Српске, представници Државне регулаторне комисије.

Запослени РЕЕРС-а су учесницима семинара презентовали европске директиве из електроенергетског сектора, као и обавезе РЕЕРС-а и електропривредних предузећа проистекле из Закона о електричној енергији.

USAID и Pierce Atwood су на семинару обезбједили учествовање еминентних стручњака из САД: господе Rogera Kovacka и Stana Gravesa који имају велико искуство из области електроенергетског сектора и пословања регулисних предузећа, а које су стекли током рада у четвртом по величини електропривредном предузећу у САД-у.

У току 2005. године остварено је значајно учешће чланова и запослених у Регулатору на семинарима који су имали едукативни карактер. Семинари и обуке који су одржани у организацији консултантске куће Pierce Atwood, а финансирани од стране USAID-а, имали су велики значај.

Знајући да запослене у РЕЕРС-у очекује провођење низа формалних расправа у првом тарифном поступку, у сарадњи са консултантском кућом Pierce Atwood – USAID организована је обука у Сарајеву од 12. до 13. октобра 2005. године на тему "Вођење процеса формалних расправа".

Због потребе стручног усавршавања запослених РЕЕРС-а у истој организацији одржана је обука на тему "Надгледање и спровођење" у периоду од 09. до 10. 11. 2005. године у Тузли. Стручњак из Мађарског уреда за енергију, г. Arpad Vajdovich је представио искуства у надзору лиценци изданих за обављање дјелатности производње, преноса, дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом. Посебна пажња је посвећена правном оквиру за спровођење процедура Комисије и успостављање интерних процедура за надгледање услова за коришћење дозвола.

Поред наведеног представници РЕЕРС-а активно су учествовали у раду скупова везаних за електренергетски сектор:

- Савјетовање ЈУКО ЦИГРЕ на Златибору,
- Савјетовање БиХ комитета ЦИГРЕ у Неуму у периоду од 26.09. до 29. 09.2005. године.

Учесницима обуке "Регулација електроенергетског сектора“ у аустријској агенцији за електричну енергију E-control - Беч, а у организацији USAID - Worldlearning у 2004 години, дана 29.10.2005. године у Сарајеву, за успјешно завршену обуку цертификате је уручио амбасадор САД у Босни и Херцеговини г. Douglas McElhaney. Свечаној додјели цертификата је присуствовао и г. Howard Sumka, директор Мисије USAID-а у Босни и Херцеговини.

Регулатор намјерава и у будућем периоду пратити рад значајних скупова, конференција и семинара из области регулације електроенергетске дјелатности, јер тиме доприноси унапређењу правила регулаторне струке и

усаврашава се у проблематици либерализације енергетског тржишта у складу са општим кретањима у ЕУ и региону.

3.9. Запослени, организација и јавност рада

3.9.1. Запослени и организација рада Регулаторне комисије

Регулаторна комисија за електричну енергију Републике Српске има три члана од којих један члан обавља дужност предсједника. На приједлог Владе Републике Српке, Народна скупштина Републике Српске је на Деветој сједници, одржаној 09. октобра 2003. године, именовала предсједника господина Миленка Чокорила на период од пет година и два члана Регулатора: господина Милана Бароша на период од четири године и госпођу Слободанку Милашиновић на период од три године. Одлуке о именовању објављене су у "Службеном гласнику Републике Српске" број 90/03 од 06. новембра 2003. године, и број 93/03 од дана 14. новембра 2003. године.

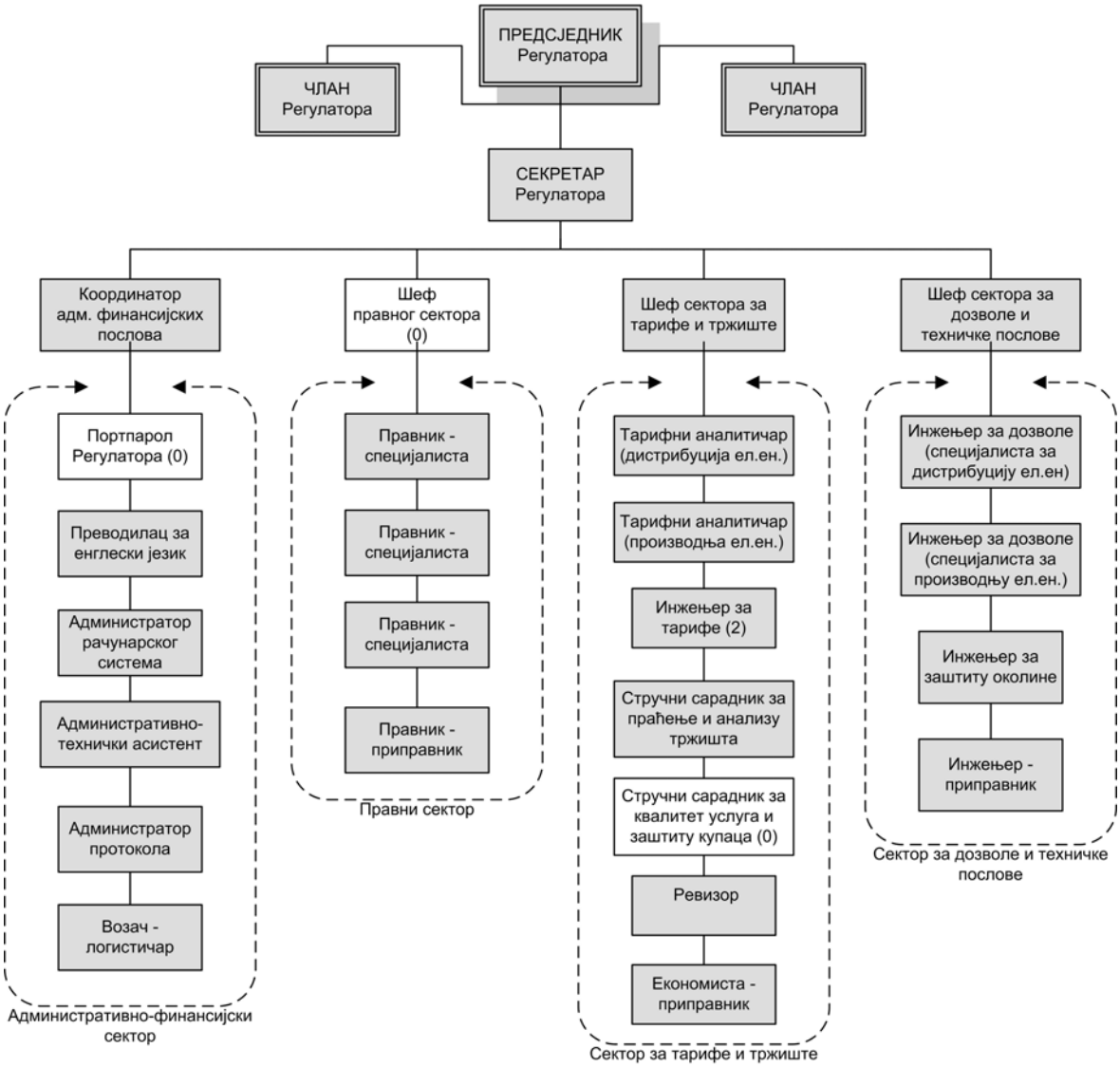

Слика бр. 1 - Организациона шема Регулаторне комисије за електричну енергију

Регулатор је 2005. извршио неопходну кадровску допуну са 10 извршилаца сукцесивно током године. Укупан број запослених је 26, укључујући и чланове Регулатора.

Сви запослени у Регулатору су примљени у поступку отвореном за јавност, након извршеног оглашавања потреба и прописаних услова Регулатора за пријем запослених за предвиђена радна мјеста. Сви запослени у РЕЕРС-у испуњавају прописане услове.

3.9.2. Јавност рада Регулаторне комисије

У складу са Законом, обавеза Регулатора је да осигура јавност рада и обезбједи транспарентно и недискриминаторско понашање на тржишту електричном енергијом. Да би био успјешан у извршавању Законом му датих надлежности, Регулатор је покренуо низ активности за осигурање јавности свога рада која се остварује отвореношћу сједница за јавност и медије, објављивањем докумената, информација, одлука, рјешења, закључака и мишљења на службеној интернет страници (www.reers.ba) и у Службеном гласнику Републике Српске.

Све сједнице Регулатора су отворене за јавност, а њихово одржавање се благовремено најављује.

На крају, јавност рада огледа се и у благовременом извјештавању и објављивању саопштења, докумената и одлука у средствима јавног информисања.

3.10. Финансирање Регулаторне комисије

3.10.1. Финансирање

Законом и Статутом Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске предвиђено је финансирање из накнада и такса од предузећа која се баве производњом, дистрибуцијом и трговином електричном енергијом, накнада за дозволе које се издају у складу са Законом, као и из донација од страних владиних и невладиних организација.

Регулатор је на сједници одржаној 24.11.2004. године утврдио Буџет за 2005. годину, а Одлуком број 01-1009/04 од 28.12.2004. године, Народна скупштина Републике Српске усвојила је Буџет Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске за 2005. годину ("Службени гласник Републике Српске " бр. 6/05 од 22. 01.2005. године).

Регулаторна комисија је на 8. редовној сједници одржаној дана 28.02.2005. године, донијела Одлуку о регулаторној накнади за предузећа које се баве дјелатношћу производње, дистрибуције и трговине електричном енергијом, а која је проистекла из одобреног буџета за 2005. ("Службени гласник Републике Српске" бр. 23/05 од 16.03.2005. године) и на 15. редовној сједници Одлуку о висини једнократних регулаторних накнада ("Службени

гласник Републике Српске" бр. 60/05), којим су дефинисани износи наведених накнада и наведено да приходи по основу истих чине буџет Регулатора.

Р.б.	О П И С	Усвојени Буџет за 2005. г.	Остварење буџета за 2005. г.	Проценат остварења (4/3)
1	2	3	4	5
I	**РАСХОДИ**			
А	ТЕКУЋИ ТРОШКОВИ	1,194,500	992,543	83.09
1.	Плате и накнаде трошкова запослених	792,000	695,274	87.79
1.1.	Бруто плате и накнаде	792,000	695,274	87.79
1.1.1.	Нето плате и накнаде	521,000	457,417	87.80
1.1.2.	Порези и доприноси на плате и накнаде	271,000	237,857	87.77
2.	Трошкови материјала и услуга	402,500	297,269	73.86
2.1.	Путни трошкови	57,500	34,093	59.29
2.2.	Трошкови енергије	16,000	5,317	33.23
2.3.	Трошкови комуналних услуга	42,500	32,076	75.47
2.4.	Набавка материјала	41,000	17,526	42.75
2.5.	Трошкови за услуге превоза и горива	15,000	10,801	72.01
2.6.	Закупнина имовине и опреме	85,000	74,775	87.97
2.7.	Трошкови рутинског одржавања	8,000	6,663	83.29
2.8.	Трошкови осигурања и банкарских услуга	18,000	6,946	38.59
2.9.	Уговорене и остале услуге	119,500	109,072	91.27
Б	КАПИТАЛНИ РАСХОДИ	100,000	107,922	107.92
1.	Набавка опреме	100,000	107,922	107.92
А+Б	УКУПНИ РАСХОДИ (опер. и капитални)	1,294,500	1,100,465	85.01
II	**ПРИХОДИ**			
1.	Уплате од Електропривреде Р С	1,294,500	1,203,567	92.98
2.	Уплаћена а неискориштена регулаторна накнада у 2005 години	0	-189,806	0.00
3.	Уплаћене једнократне накнаде за захтјеве		40,000	
4.	Остали приходи	0	7,478	0.00
	УКУПНИ ПРИХОДИ 2005. године	1,294,500	1,061,239	81.98

У 2005. години укупни расходи у односу на усвојени буџет су остварени са 85.01%, рачунајући и набавку основних средстава (капиталне расходе).

Приходи су остварени са 81.98 % односно 1,061,239 КМ, а односе се на регулаторну накнаду од лиценцираних електроенергетских субјеката у саставу Електропривреде Републике Српске у износу од 1,013,761 КМ, једнократних регулаторних накнада по основу поднесених захтјева регулисаних предузећа за издавање дозвола за обављање дјелатности у износу од 40,000 КМ и осталих прихода у износу од 7,478 КМ.

Буџетом укупно одобрена средства за регулаторну накнаду износила су 1,294,500 КМ, а у 2005. години наплаћено је 1,251,045 КМ. Уплаћена, а неутрошена средства у износу од 189,806 КМ књижена су као преплата по основу регулаторне накнаде за 2006. годину и за тај износ је умањена обавеза корисницима дозвола за обављање електроенергетске дјелатности за 2006. годину. Буџетом планирана, а неуплаћена средства за 2005. годину у износу од 90,933 КМ нису потраживана од Електропривреде Републике Српске.

Ова анализа извршења Буџета за 2005. годину је прилагођена обрасцу по коме је Буџет и усвојен.

3.10.2. Ревизорски извјештај

Статутом Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске предвиђена је обавезна годишња ревизија финансијских извјештаја.

Јавни оглас за избор независног ревизора у отвореном поступку расписан је 06.03.2006. године, сходно Закону о јавним набавкама БиХ.

По проведеној процедури 11.04.2006. године изабран је независни ревизор ВРАЛАУДИТ д.о.о. Бања Лука који је у складу са уговореном динамиком извршио ревизију финансијских извјештаја и поднио Извјештај независног ревизора 26.05.2005. године, из кога презентујемо Биланс стања, Биланс успјеха и ревизорско мишљење.

ИЗВЈЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ РЕВИЗОРА

Извршили смо ревизију Биланса стања и Биланса успјеха РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ РС Требиње за годину која се завршава на дан 31. децембра 2005. године. За финансијске извјештаје одговорни су чланови Регулаторне комисије. Наша одговорност је да, на основу обављене ревизије, изразимо мишљење о презентованим финансијским извјештајима.

Ревизију смо извршили у складу са Законом о рачуноводству, Правилником о ревизији финансијских извјештаја, Стандардима ревизије Републике Српске и Кодексом етике. Ови прописи налажу да ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се, у разложној мјери, увјеримо да финансијски извјештаји не садрже погрешне информације од материјалног значаја.
Ревизија укључује испитивање доказа, на бази провјера путем узорака, којима се поткрепљује објективност информација објелодањених у финансијским извјештајима. Ревизија такође,

обухвата и оцјену примјењених рачуноводствених процјена које је извршило руководство, као и општу оцјену презентације финансијских извјештаја. Сматрамо да ревизија коју смо обавили пружа солидну основу за изражавање нашег мишљења.

По нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји, истинито и објективно, по свим значајним питањима, приказују стање имовине, капитала и обавеза РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ РС Требиње на дан 31. децембра 2005. године и резултате пословања за годину завршену на тај дан, у складу са Рачуноводственим стандардима и другим прописима Републике Српске.

Бања Лука, мај 2006. **године**

ВРАЛАУДИТ д.о.о.

Благојевић Зоран, дипл.ецц
Овлаштени ревизор

БИЛАНСИ УСПЈЕХА
За периоде који се завршавају 31.децембра 2004. и 31.децембра 2005.године
(У КМ)

	Напомена	31.дец.2004.	31.дец.2005.
ПРИХОДИ	3.1, 4		
Средства из јавних прихода			3,694
Приходи од доприноса, накнада, дотација, поклона и помоћи		617,692	1,054,382
Финансијски приходи		451	3,163
		618,143	**1,061,239**
РАСХОДИ	3.1, 5		
Трошкви материјала		10,464	17,348
Трошкови горива и енергије		5,436	16,113
Трошкови амортизације		12,303	39,226
Трошкови зарада и накнада		276,533	695,274
Трошкови производних услуга		57,721	154,215
Трошкови непроизводних услуга		5,475	21,750
Нематеријални трошкови		42,085	47,401
Трошкови пореза		776	1,216
		410,793	**992,543**
ВИШАК ПРИХОДА – ДОБИТАК		**207,350**	**68,696**

БИЛАНСИ СТАЊА
На дан 31.децембра 2004. и 31.децембра 2005.
(У КМ)

	Напомена	31.дец.2004.	31.дец.2005.
АКТИВА			
Опрема	3.3, 6	207,350	276,046
Готовина и еквиваленти готовине	3.2, 3.4, 7	102,296	198,106
УКУПНА АКТИВА		**309,646**	**474,152**
ПАСИВА			
Нераспоређени вишак прихода -добитак	8	207,350	276,046
Обавезе према добављачима	9	14,313	8,138
Обавезе за зараде и порезе и доприносе на зараде	10	44,416	162
Уплаћена, а неутрошена средства	11	43,567	189,806
УКУПНА ПАСИВА		**309,646**	**474,152**

3.11. Информациони систем РЕЕРС-а

Инфраструктура информационог система Регулаторне комисије за електричну енергију Републике Српске је базирана на локалној рачунарској мрежи, серверима, корисничким радним станицама, мрежним штампачима и одговарајућој пратећој опреми.

У августу 2005. године информациони систем је унапријеђен проширењем постојеће рачунарске мреже, куповином додатне рачунарске опреме и програмских пакета. Запосленима у Регулатору је омогућено да обављају радне задатке једнако ефикасно без обзира да ли се налазе у пословим просторијама Регулатора или, што је због природе посла често неопходно, на удаљеним локацијама.

Програмски пакети који су у употреби намијењени су обављању стандардних канцеларијских послова, али и испуњавању специфичних захтјева сервиса унутар рачунарског система (програмски пакети за размјену електронске поште, антивирусни серверски и клијентски базирани пакети итд). За све програмске пакете који то захтјевају, редовно се обнављају корисничке лиценце. За 2007. годину је планирано пројектовање и израда базе података Регулатора, што подразумијева и набавку одговарајућег софтвера.

С обзиром да је транспарентност основни принцип на коме се заснива рад Регулатора, крајем 2004. године је креирана интернет страница Регулатора (www.reers.ba) на којој се од тада ажурно објављују сва документа релевантна за уредно и исцрпно информисање јавности.

Сви запослени су путем интерних упутстава упознати са основним правилима понашања у интранет и интернет окружењу, као и са начином чувања и архивирања електронске документације. Ово подразумијева и обавезан повјерљив однос према свим улазним и излазним информацијама које се сматрају дијелом информационе базе Регулатора.

Б. РЕФОРМА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОГ СЕКТОРА И ТРЖИШТЕ ЕЛЕКТРИЧНЕ ЕНЕРГИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

1. Опште напомене

Прва значајнија активност која се односила на реформу енергетског сектора у Босни и Херцеговини је припрема Изјаве о електроенергетској политици у току 1999. и почетком 2000. године. Изјава је представљала "бијелу књигу", односно путоказ реформе електроенергетског сектора у Републици Српској и БиХ, а припремљена ја на основу студије коју је урадила енглеска консултантска кућа "NERA". Приједлог "Изјаве" је допуњен одређеним амандманима, који су се односили на формирање јединствене преносне компаније у БиХ, успостављање регулаторног тијела на нивоу БиХ за регулисање преносне дјелатности и обавезу да се понуди већински пакет код приватизације "Електропривреде". Крајем 2002. године урађена је Студија о реструктуирању и приватизацији електроенергетског сектора у Републици Српској на бази које је урађен Акциони план реструктуирања електроенергетског сектора у БиХ за Републику Српску. Исте године је донешен Закон о електричној енергији Републике Српске и Закон о Преносу НОС-у и ДЕРК-у, и тиме створен правни оквир за провођење реформе електроенергетског сектора у Републици Српској.

2. Закони о електричној енергији и примјена

Законом о електричној енергији, као основним ентитетским законом за електроенергетски сектор у Републици Српској, уређују се дјелатност производње, дистрибуције, снабдијевања и трговине електричном енергијом, укључујући и регулисање ових дјелатности кроз успостављање Регулаторне комисије за електричну енергију РС и дефинисање њених овлаштења и надлежности.

Електроенергетска дјелатност преноса електричне енергије и управљања електроенергетским системом у БиХ (Оператор система) и регулисање ових дјелатности уређени су на нивоу Босне и Херцеговине Законом о Преносу, НОС-у и ДЕРК-у. Оснивање компаније Електропренос Босне и Херцеговине и Независни оператор система БиХ регулисано је посебним законима (Закон о оснивању Преноса и Закон о оснивању НОС-а).

Примјену закона који уређују функционисање електроенергетског сектора у Републици Српској и БиХ успорава и отежава спора имплементација Акционог плана за реструктуирање електроенергетског сектора у БиХ за Републику Српску, а Акциони план за реструктуирање електроенергетског сектора у БиХ за Федерацију БиХ усвојен је тек у 2005. години.

Неконзистентност појединих одредби Закона о електричној енергији, потреба за хармонизацијом са другим законима у Босни и Херцеговини, као и обавеза усклађивања са одредбама Уговора о енергетској заједници Југоисточне Европе,

намећу потребу ревизије Закона о електричној енергији РС. Искуства европских земаља у транзицији, а и земаља ЕУ, показују да су биле потребне измјене националних енергетских законодавстава послије 3 до 6 година примјене почетних реформских закона.

3. Тржиште електричне енергије и јавне услуге

Електроенергетске дјелатности могу се обављати као јавне или тржишне услуге. Међутим, обавезе енергетских субјеката не разликују се према том критеријуму, него по начину формирања цијена (слободне или регулисане).

3.1. Производња електричне енергије

Производња електричне енергије, односно продаја произведене електричне енергије је дјелатност која се обавља у тржишној конкуренцији. Када је тржиште електричне енергије отворено, производне цијене су потпуно "слободне", осим неких изузетака који се односе на обновљиве изворе и когенерацију (комбинована производња топлотне и електричне енергије), и у ванредним ситуацијама. У процесу увођења тржишта, на самом почетку су и производне цијене регулисане, обично од стране регулаторног тијела. У Републици Српској, на основу члана 115. Закона, Регулаторна комисија за електричну енергију одређује цијене електричне енергије на прагу сваке електране. Производња електричне енергије за тарифне купце представља обавезу јавне услуге, док је производња електричне енергије за квалификоване купце у Републици Српској, у БиХ и у извозу призводња за тржиште.

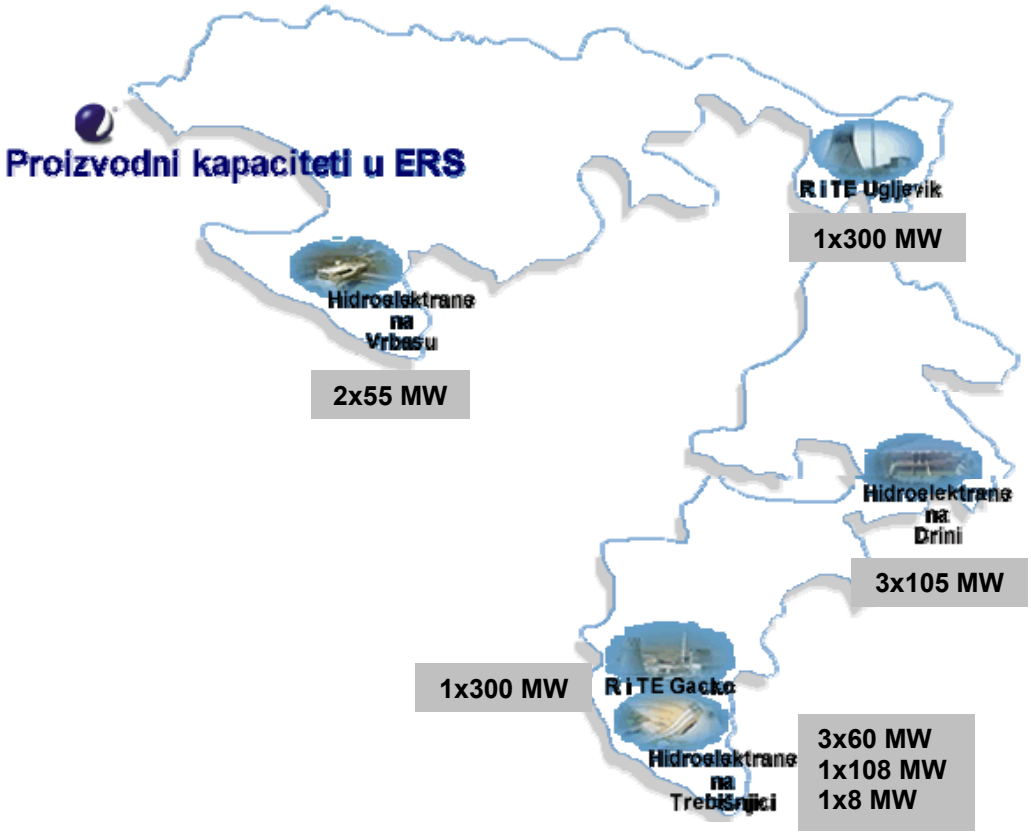

Слика бр.2.- Производни капацитети у „Електропривреди“ Републике Српске

Производња електричне енергије у Републици Српској обавља се у пет производних предузећа и четири мале хидроелектране у саставу два дистрибутивна предузећа. Остварена производња у 2005. години износила је 5200,64 GWh. На слици бр. 2 су представљени производни капацитети у РС, а на слици бр.3 структура производње електричне енергије у 2005. години.

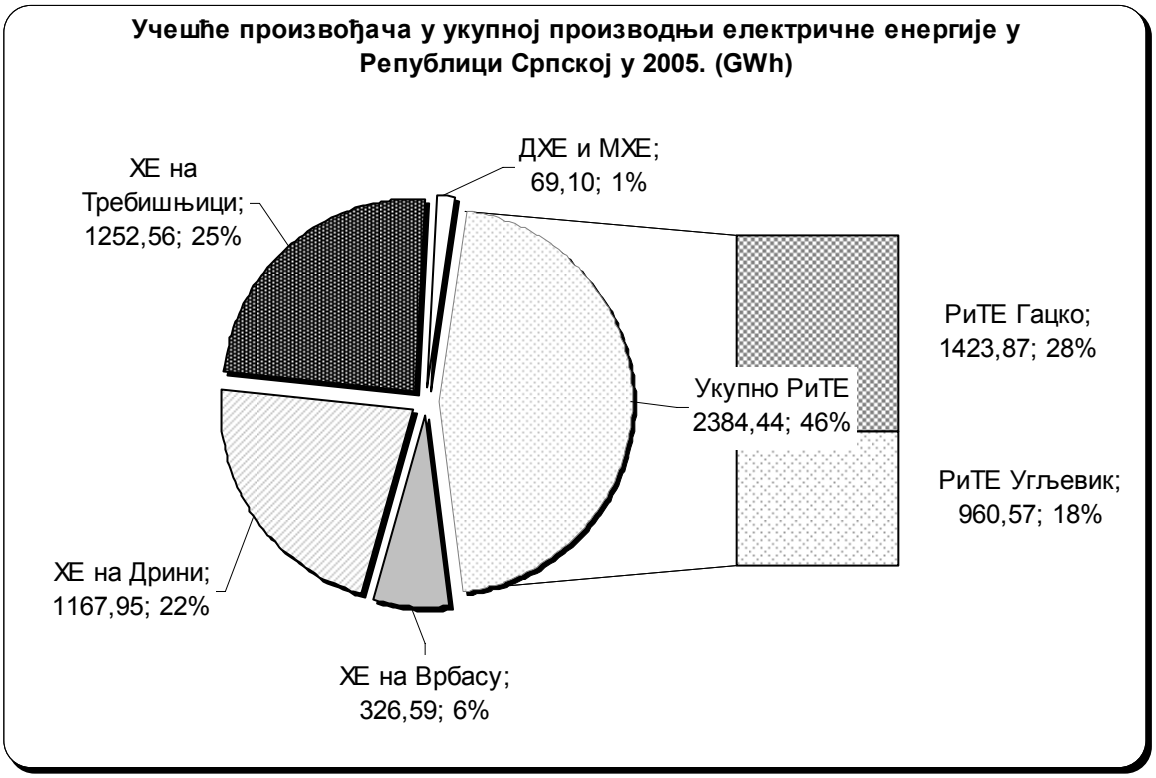

Слика бр. 3 - Структура производње електричне енергије у 2005. години

3.2. Пренос електричне енергије

Пренос електричне енергије је монополска дјелатност, те због тога мора бити регулисана како би се обезбиједило коришћење мреже за све кориснике на једнакоправан и транспарентан начин по регулисаним цијенама. Од посебног је значаја да преносна дјелатност буде раздвојена од осталих електроенергетских дјелатности у посебне компаније (управљачко-функционално и правно раздвајање) како би се обезбиједила непристрасност у пружању услуга. Преносна дјелатност у Републици Српској је организована на нивоу БиХ у оквиру посебне компаније "Електропренос Босне и Херцеговине". Регулисање дјелатности преноса је у надлежност ДЕРК-а.

На слици бр. 4 је приказана карта преносне мреже Босне и Херцеговине. Мрежа је у рату претрпјела знатна оштећења и била раздвојена на два дијела, од којих је један припадао I синхроној UCTE зони (Федерација БиХ и мањи дио Републике Српске), а други II синхроној зони (већи дио Републике Српске), али је у потпуности реконструисана и поново спојена. Наиме, од 10.10.2004. године када је извршена реконекција двије синхроне зоне (I

синхроне зоне која је обухватале западну и централну Европу и II која је обухватала југоисточну Европу) електроенергетска мрежа Републике Српске је постала саставни интерконектовани дио велике европске UCTE (UCTE - Унија за координацију преноса електричне енергије) мреже.

Реконекција је резултирала значајним ефектима и у техничком и у комерцијалном смислу, доприносећи повећаној сигурности рада, стабилности фреквенције и поузданости, побољшању напонских прилика и квалитету испоруке електричне енергије, те повећању обима трговине електричном енергијом.

Слика бр. 4 – Карта преносне мреже Босне и Херцеговине

3.3. Дистрибуција електричне енергије

Дистрибуција електричне енергије представља пренос електричне енергије на средњенапонској и нисконапонској мрежи ради испоруке крајњим купцима, те је, као и пренос на високонапонској мрежи, монополска дјелатност и као таква треба бити регулисана како се не би злоупотријебио монополски положај дистрибутивних компанија које једине посједују капацитете за обављање ове дјелатности на одређеном подручју. Када је у питању раздвајање

дистрибутивне дјелатности од осталих, комерцијалних дјелатности (производња и снабдијевање), оно се, такође, намеће као услов непристрасности у пружању услуга, али национална легислатива европских земаља и легислатива ЕУ као кровна за њене чланице, допушта доста изузетака и временско одлагање обавезе раздвајања од три године у односу на преносну дјелатност.

Дистрибутивна дјелатност у РС се обавља у оквиру пет дистрибутивних компанија (слика бр.5) у саставу "Електропривреде“ РС са франшизним правима испоруке електричне енергије на одређеним географским подручјима и регулисана је од стране Регулаторне комисије за електричну енергију РС. Тарифе за коришћење дистрибутивне мреже, које покривају трошкове дистрибутивне мреже и све пренесене трошкове обрачунате за услуге на преносној мрежи, за крајње купце прикључене на дистрибутивну мрежу одобрава РЕЕРС.

Дистрибутивне компаније обављају и дјелатност снабдијевања електричном енергијом тарифних купаца. Иако се дјелатност дистрибуције и дјелатност снабдијевања у Републици Српској обављају у систему обавезе јавне услуге, потребно је примијенити одговарајуће раздвајање ових дјелатности у случају да се оне обављају у оквиру истог правног субјекта (у почетку рачуноводствено, а касније и управљачко-функционално раздвајање), како би се онемогућило субвенционисање између регулисаних и нерегулисаних дјелатности.

Слика бр. 5 - Дистрибутивне регије у Републици Српској

3.4. Снабдијевање електричном енергијом

Снабдијевање електричном енергијом је у принципу комерцијална дјелатност која се код развијених тржишта обавља у условима слободне конкуренције. Управо је мјера отворености неког тржишта изражена слободом купца да изабере свог снабдјевача електричном енергијом.

По том основу се купци дијеле на квалификоване (слободан избор снабдјевача) и неквалификоване (тарифне) купце. Снабдијевање неквалификованих (тарифних) купаца у РС је регулисана дјелатност, тако да Регулаторна комисија за електричну енергију РС одређује тарифе за продају електричне енергије неквалификованим (тарифним) купцима по којима их снабдијева корисник дозволе за снабдијевање. Корисник дозволе за снабдијевање електричном енергијом тарифних купаца на одређеном тарифном подручју у почетку је регионална дистрибутивна компанија, с тим да је, с обзиром да се ради о истом правном субјекту, обавезна да изврши најмање рачуноводствено раздвајање дјелатности снабдијевања од "класичне" дјелатности дистрибуције.

На слици бр.6 је приказана бруто дистрибутивна потрошња по дистрибутивним компанијама (регијама), а на слици бр.7 структура укупне потрошње електричне енергије у Републици Српској по категоријама потрошње (напонски нивои и групе купаца).

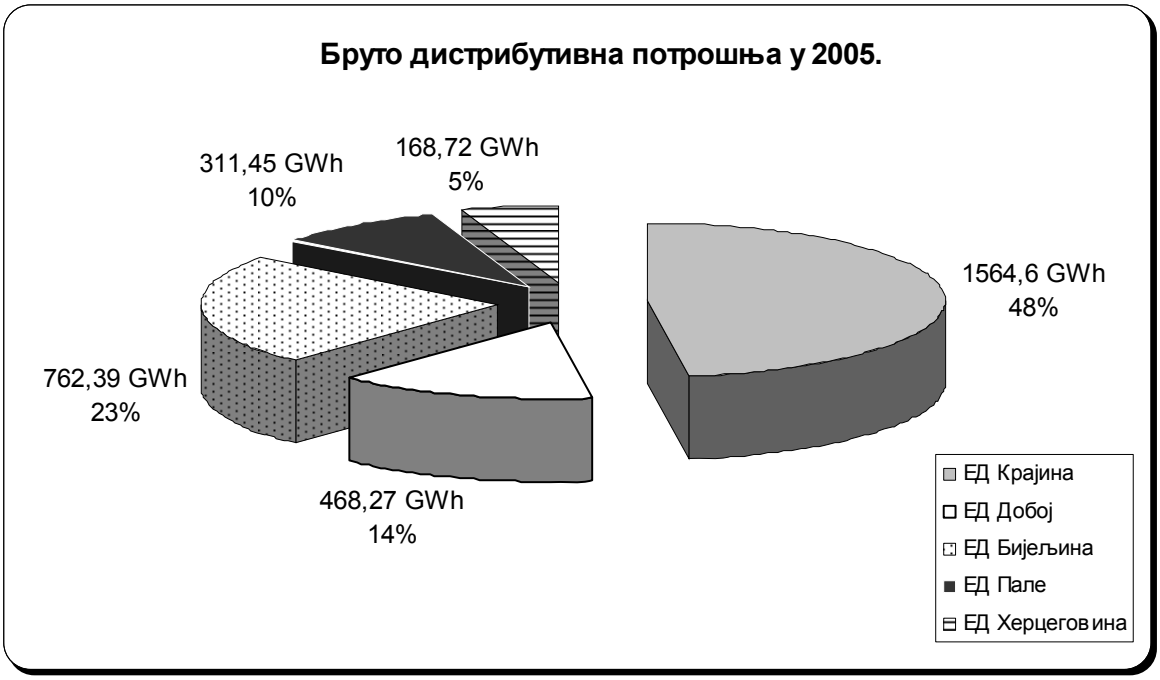

Слика бр.6 - Бруто дистрибутивна потрошња у 2005. години

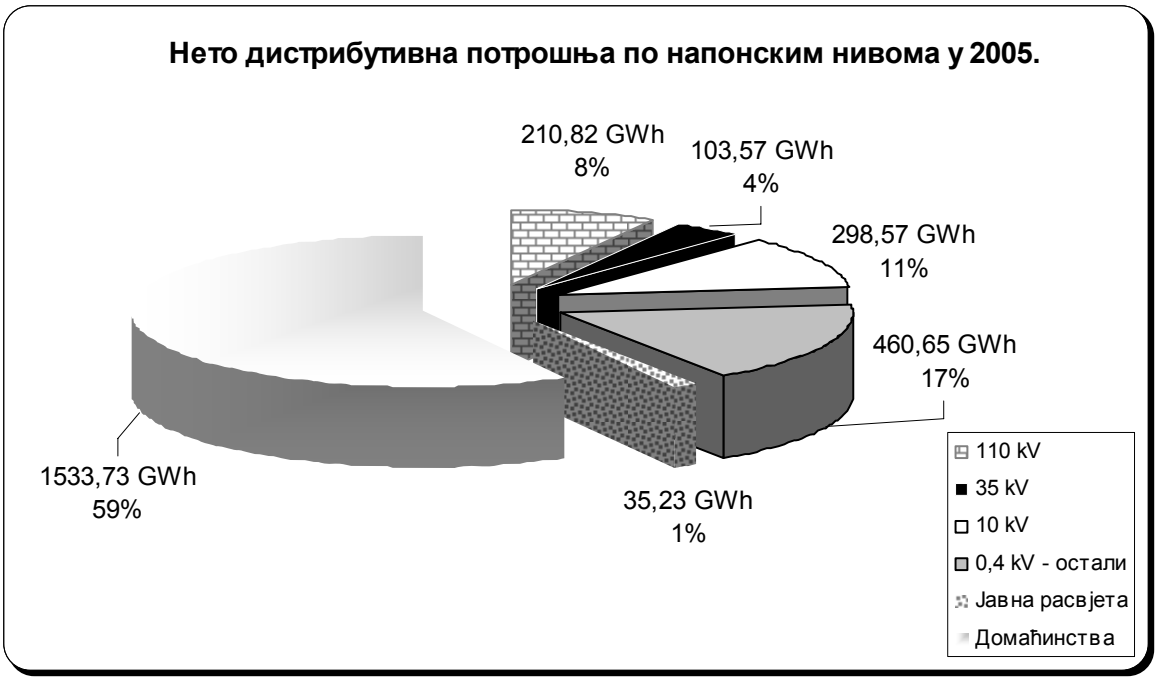

Слика бр. 7 - Структура нето дистрибутивне потрошње у 2005. години

3.5. Оператори система

Оператор система је електроенергетски субјект који је надлежан за управљање одређеним електроенергетским системом (пружање и обезбјеђење системских услуга). Оператор преносног система (ОПС) је често саставни дио преносне компаније, а оператор дистрибутивног система (ОДС) је по правилу у саставу дистрибутивне компаније. Пружање системских услуга од стране оператора система је такође потребно регулисати и надгледати, како у погледу цијена његових услуга, тако и у погледу отворености и непристрасности према корисницима његових услуга. Један дио услуга ОПС набавља од других електроенергетских субјеката (помоћне услуге), обично у тржишној конкуренцији на транспарентан начин, и трошкове набавке тих услуга преноси на њихове кориснике у складу са унапријед утврђеним и одобреним правилима.

Функција оператора преносног система је за Републику Српску, као и пренос, организована на нивоу БиХ у оквиру посебне непрофитне компаније "Независни оператор система за БиХ" (НОС), која је регулисана од стране ДЕРК-а.

3.6. Динамика отварања тржишта

Степен отворености тржишта електричне енергије дефинише се као удио потрошње купаца који имају слободу избора снабдјевача, тј. потрошње квалификованих купаца у укупној потрошњи свих купаца. Праг за стицање статуса квалификованог купца у појединим је државама дефинисан на различите начине: годишњом потрошњом, прикључном снагом или напонским нивоом прикључка.

Законом о електричној енергији (члан 49.) је предвиђено да сви купци електричне енергије у Републици Српској који имају укупну потрошњу преко 10 GWh могу добити статус квалификованог купца. Услове и критеријуме за стицање статуса квалификованог купца прописује Регулаторна комисија за електричну енергију РС.

Активности на отварању тржишта је потребно ускладити на нивоу Босне и Херцеговине, кроз непосредну сарадњу регулаторних комисија, иако ова проблематика није у потпуности на исти начин регулисана у оба ентитетска закона о електричној енергији и Закону о Преносу, НОС-у и ДЕРК-у. Отварање тржишта подразумијева доношење плана отварања, потребних правила и оспособљавање институција, на начин да тржиште може функционисати на јединственом економском простору Босне и Херцеговине и укључити се у регионално тржиште Југоисточне Европе. Потписани Уговор о енергетској заједници Југоисточне Европе треба да буде обавезујући документ за земље потписнице, што значи да њихова енергетска легислатива мора бити међусобно усаглашена, како у погледу успостављања неопходних тржишних субјеката, тако и у погледу поштовања рокова остварења услова неопходних за функционисање фер тржишта електричне енергије у региону.

3.7. Сигурност снабдијевања

Сигурност снабдијевања је питање које отварањем тржишта добија све већи значај. Подразумијева утврђивање институције одговорности за сигурно снабдијевање и механизме отклањања могућих узрока несигурности у мрежи или нерасположивости производње или набавке електричне енергије. Да би се постигао задовољавајући ниво сигурности снабдијевања, нужно је обезбиједити довољне производне капацитете, одговарајући преносни и дистрибутивни систем и ефикасно управљање. Ово питање се често може ефикасније ријешити на регионалном нивоу, иако до сада, док се не нађе заједничко рјешење, чак и државе ЕУ утврђују властите процедуре и доносе посебне мјере ради осигурања сигурног снабдијевања електричном енергијом.

3.7.1. Изградња производних објеката електричне енергије

Ради обезбјеђења сигурности снабдијевања потребно је дефинисати поступак изградње нових производних капацитета, што подразумијева да поступак и његово провођење буду у складу с објективним, јасним и непристрасним, унапријед јавно објављеним критеријумима. Овај поступак

се назива поступак издавања дозволе за изградњу производних капацитета или поступак ауторизације. Подносиоци захтјева за изградњу објекта, у случају да не добију дозволу за изградњу, морају бити обавијештени о разлозима за ускраћивање дозволе. Подносиоцу захтјева, такође, треба бити омогућено подношење жалбе у случају одбијања захтјева за изградњу производног објекта.

Ако се кроз поступак одобрења (ауторизације) не обезбиједи довољно производних капацитета за сигурно снабдијевање купаца, односно уколико нема тржишног интереса за изградњу нових производних објеката, може се расписати лицитација за изградњу додатних производних капацитета, која би требала бити утемељена на јавно објављеним критеријумима.

Изградња производних капацитета на бази обновљивих извора и за истовремену производњу топлотне и електричне енергије (когенерација) додатно се посебно регулише.

3.7.2. Сигурност електроенергетског система и тржиште електричне енергије

Ради обезбјеђења сигурности једног електроенергетског система потребне су, најмање, сљедеће активности:

- израда и редовно годишње ажурирање дугорочних процјена развоја преносне мреже од стране оператора система у сарадњи с преносном компанијом;
- израда и редовно годишње ажурирање дугорочних процјена развоја тржишта електричне енергије;
- израда одговарајућих процјена сигурности снабдијевања купаца електричне енергије на бази процјена развоја тржишта и преносне мреже, те поднесених захтјева за издавање одобрења за изградњу производних објеката;
- израда планова нужних мјера за осигурање потребне сигурности електроенергетског система.

Сигурност електроенергетског система у Републици Српској и Босни и Херцеговини, и поред чињенице да инсталисани производни капацитети далеко премашују потребе потрошње електричне енергије и по енергији и по снази и да је преносна мрежа скоро у потпуности реконструисана на предратни ниво, није конзистентно ријешена ни у погледу законског и регулаторног оквира, ни у погледу јасног дефинисања процедура и институционалне одговорности. Закони о концесијама, еколошки закони и прописи, енергетски закони и други прописи захтијевају пуну хармонизацију у циљу превазилажења могућих неспоразума у процесу изградње нових и реконструкције постојећих електроенергетских објеката.

3.8. Цијене електричне енергије у Републици Српској

Цијене електричне енергије у Републици Српској за 2005. годину биле су одређене на основу Тарифног система и тарифних ставова који је донијела Влада Републике Српске у децембру 2004. године у складу са измјенама и допунама Закона о електричној енергији. Поред тога што су промијењени појединачни тарифни ставови (јединичне цијене тарифних елемената за дате категорије потрошње и групе купаца у одређеним дневним и сезонским интервалима), дјеломично је промијењен тарифни систем, у погледу начина утврђивања обрачунске снаге за крајње купце из категорије домаћинства.

Тарифни систем који је био у примјени у 2005. години, карактерише сљедеће:

- цијене електричне енергије различите су за различите категорије потрошње и групе купаца, и зависе од сезоне и доба дана када се користи електрична енергија;
- основна подјела купаца електричне енергије је на категорије потрошње на основу напонског нивоа на којем се преузима електрична енергија, уз додатну подјелу на ниском напону на категорије домаћинства и остале купце (привредни субјекти тј. предузећа, трговине и остале);
- зимска сезона траје од 01.10. до 31.03. а љетна од 01.04. до 30.09.
- трајање веће тарифе (ВТ) је од 6 до 22 сата, односно у љетном рачунању времена од 7 до 23 сата; а трајање мање тарифе (МТ) је од 22 до 6 сати, односно у љетном рачунању времена од 23 до 7 сати. Мања тарифа обухвата још и дане викенда од петка у 22 (23) до понедељка у 6 (7) сати;
- обрачунски елементи који чине укупну цијену су: активна енергија, обрачунска снага и прекомјерно преузета реактивна енергија.

3.8.1. Домаћинства

По тарифном систему који је био у примјени у 2005. години обрачун утрошене електричне енергије крајњим купцима у категорији домаћинства вршио се на сљедећи начин:

- свим домаћинствима се обрачунава активна енергија по средњој тарифи, осим домаћинстава која имају уграђено баждарено двотарифно бројило и уклопни сат, под условом да су поднијели захтјев за такав обрачун;
- снага за домаћинства се рачуна на сљедећи начин: на сваких започетих 200 kWh потрошње електричне енергије обрачунава се по 1 kW обрачунске снаге, а за потрошњу преко 1000 kWh обрачунава се 6 KW обрачунске снаге.

У сљедећој табели приказане су просјечне цијене електричне енергије у Републици Српској за купце из категорије домаћинства одређених карактеристика потрошње, засноване на приступу ЕУРОСТАТ-а, у 2005. години, са упоредним вриједностима три земље у региону (Бугарска, Румунија, Хрватска), чији подаци су били расположиви у Извјештају ЕУРОСТАТ-а, и са подацима о цијенама електричне енергије за исти обим и структуру потрошње у Федерацији Босне и Херцеговине.

Табела 1. Упоредне цијене електричне енергије за домаћинства у 2005. години

Годишња потрошња електричне енергије у домаћинству	РС	ФБиХ	Бугарска	Хрватска	Румунија
	(ЕУРОСТАТ 01.07.2005.) без ПДВ				
	у ЕУР/100 kWh				
600 kWh	7,04	9,08	4,91	11,63	3,75
1200 kWh	5,76	7,16	5,11	9,58	7,74
3500 kWh, ноћу 1300 kWh	5,44	5,97	5,47	7,25	7,09
7500 kWh, ноћу 2500 kWh	5,41	5,74	5,73	6,98	6,91
20000 kWh, ноћу 15000 kWh	**3,97**	**4,19**	6,03	5,20	5,37

Графикон 1. *Упоредне цијене електричне енергије за домаћинства у 2005. години*

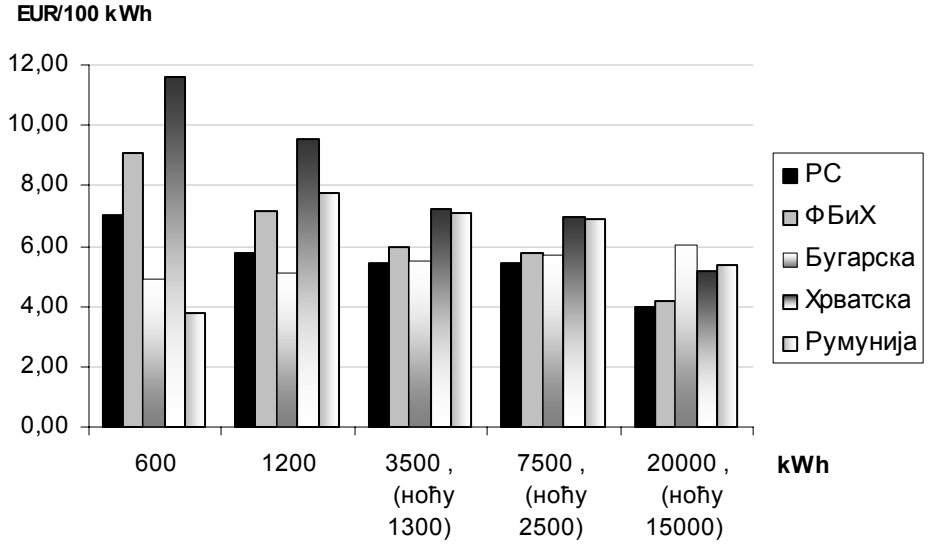

Према подацима ЕУРОСТАТ-а, цијене електричне енергије у 2005. години у земљама Европске Уније, укључујући земље кандидате, за крајње купце из категорије домаћинства повећане су за 4,6%.

Стандардни, односно референтни купац из категорије домаћинства по методологији ЕУРОСТАТ-а је крајњи купац који троши 3500 kWh електричне енергије годишње.

Просјечан купац из категорије домаћинства са једнотарифним бројилом у Републици Српској троши 3.240 kWh, а са двотарифним бројилом 5.050 kWh, од чега ноћу (односно по мањој тарифи) 2560 kWh, те је цијена по којој су ови купци плаћали електричну енергију у 2005. години износила 5,61 ЕУР/100 kWh (једнотарифни), односно 4,98 ЕУР/100 kWh (двотарифни).

3.8.2. Индустријски и комерцијални купци

Цијене електричне енергије за индустријске и комерцијалне купце, у поређењу са земљама у окружењу, прерачунате по тарифним ставовима који су важили у 2005. години у просјечну цијену електричне енергије за крајњег купца датих карактеристика потрошње зависно од обима и начина потрошње електричне енергије, приказани су у сљедећој табели:

Табела 2. Упоредне цијене електричне енергије за индустријске и комерцијалне купце у 2005. години

Карактеристике потрошње			РС	ФБиХ	Бугарска	Хрватска	Румунија
КАТЕГОРИЈА ПОТРОШЊЕ[2] (У РС)	Годишње у MWh	Макс. снага у kW	EUROSTAT (01.07.2005.) без ПДВ и пореза У ЕУР / 100 kWh				
110 kV	70000	10000	2,86	3,41	3,53	3,56	6,38
110 kV	50000	10000	3,14	3,90	4,04	4,10	7,18
110 kV - просјечан купац[3]	38057	5060	3,06				
35 kV	24000	4000	3,22	4,25	3,83	3,83	6,80
35 kV - просјечан купац	4356	778	3,49				
10 kV	10000	2500	4,04	6,41	3,99	4,51	7,79
10 kV	2000	500	4,04	6,41	4,24	5,75	7,79
10 kV	1250	500	4,85	8,14	4,50	6,98	12,21
10 kV - просјечан купац	751	195	4,38				
Групе купаца на ниском напону:							
1 ТГ	160	100	8,09	12,22	4,81	9,30	13,36
1 ТГ	50	50	10,39	16,10	4,96	6,57	14,86
Просјечан купац на 0,4 kV са мјерењем снаге	127	39	6,10				
2 ТГ	30	30	10,43	11,20	4,86	6,98	9,00
Просјечан купац на 0,4 kV без мјерења снаге	6,3	5	10,50				

Графикон 2. *Упоредне цијене електричне енергије за индустријске и комерцијалне купце у 2005. години*

[2] Категорије потрошње односе се на Републику Српску и Федерацију, за остале земље у Извјештају Еуростата нису наведене категорије потрошње.

[3] Подаци о годишњој потрошњи и максималној снази просјечног купца односе се на Републику Српску и преузети из извјештаја регулисаних предузећа у поступцима за одобрење тарифе.

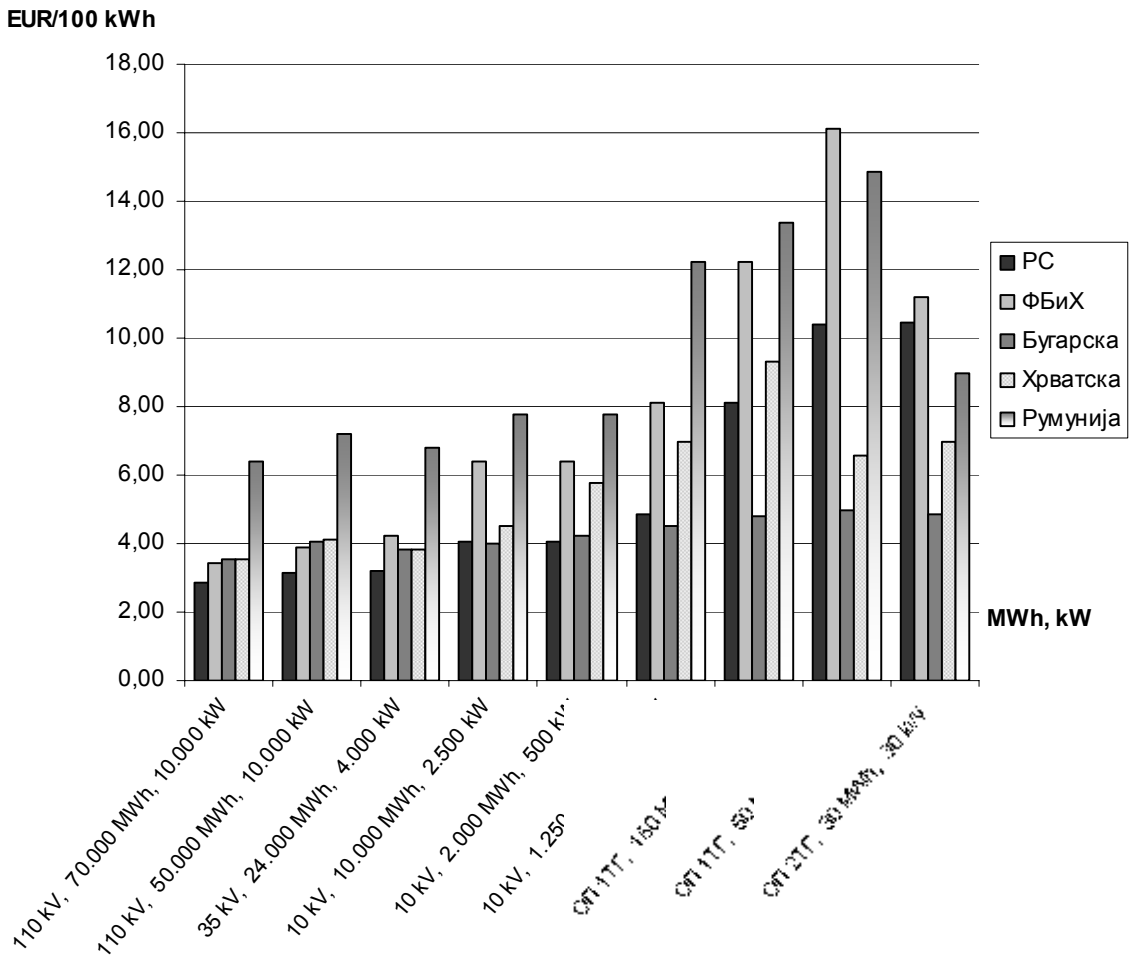

Према подацима ЕУРОСТАТ-а, цијене електричне енергије у 2005. години у земљама Европске Уније, укључујући земље кандидате, за индустријске купце повећане су за 15,5% у односу на претходну годину.

ДОДАТАК 1.

РЕФОРМА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОГ СЕКТОРА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

САДАШЊЕ СТАЊЕ УНУТРАШЊЕГ ТРЖИШТА ЕНЕРГИЈЕ У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ - НАПРЕДАК У КЉУЧНИМ ОБЛАСТИМА И НЕДОСТАЦИ

1. Доношење прописа у духу нових директива

Земље чланице су биле дужне да примијене одредбе директива у домаћим законодавствима до 01.07.2004. године. Међутим, до краја 2005. године није проведено цјеловито прилагођавање државних законодавстава одредбама директиве, не толико у формалном, колико у практичном смислу.

Основни предмет кашњења у примјени је у погледу постављених услова и дозвољених изузећа за раздвајање оператора преносних и дистрибутивних система. Раздвајање оператора дистрибутивног система од дјелатности снабдијевања није уједначено и досљедно прописано ни проведено у цијелој Унији.

2. Интеграција тржишта

Директива 2003/54 ЕЦ о унутрашњем тржишту енергије има за циљ стварање јединственог европског тржишта са већом конкуренцијом на простору цијеле Уније, што ће одржавати конкурентске цијене на добробит крајњих купаца.

Међутим, степен интеграције није задовољавајући, на што указују два основна индикатора интегрисаности тржишта:

- значајне разлике у нивоу цијена на унутрашњем тржишту
- низак ниво прекограничне трговине.

Главне препреке успостављању европског тржишта електричне енергије и даље остају:

- висок степен концентрације и могућност доминације на тржишту, нарочито на националним тржиштима, која са своје стране отвара могућност великим играчима да манипулишу велепродајним и балансним цијенама,
- недовољна интеграција националних тржишта,
- највећи дио енергије и даље је предмет директне трговине између произвођача и снабдјевача путем дугорочних фиксних уговора, а само мањи дио на организованом велепродајном тржишту,
- неуједначен приступ раздвајању електроенергетских дјелатности у вертикално интегрисаним предузећима.

Успостављању ликвидног унутрашњег тржишта електричне енергије унутар Европске Уније не доприносе разлике у нивоу цијена електричне енергије на појединачним тржиштима, и ограничени капацитети за прекограничну трговину.

Разлике у цијенама електричне енергије за индустријске купце између земаља чланица крећу се до 100%, али се уочава и тренд постепеног приближавања нивоа велепродајних цијена у сусједним земљама, а што се види на примјеру нордијских земаља, повезаних преко Nordpool-а. Ове разлике могу се најбоље видјети на сљедећим илустрацијама:

Графикон 1. Малопродајне цијене за велике индустријске купце (до 50 MW вршне снаге)

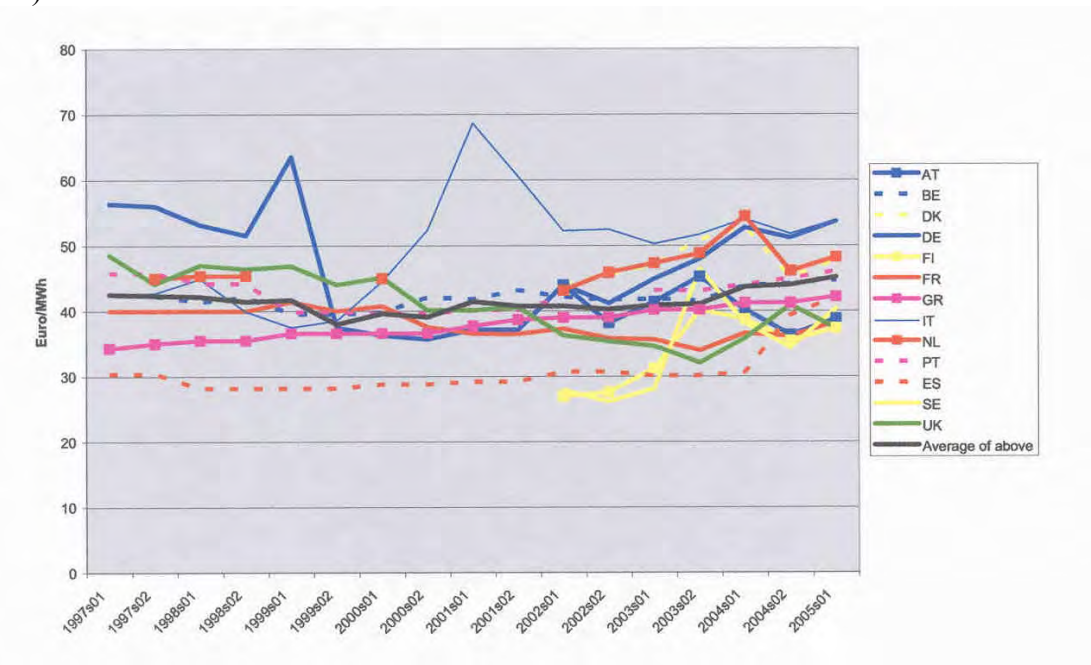

Извор: Европска комисија са подацима Еуростата

Цијена електричне енергије за индустријске крајње купце биљежи највеће промјене у Њемачкој, Ирској и Италији, али на нивоу Уније успоставља се тренд приближавања цијена које се крећу у распону од 40 до 55 ЕУР/MWh.

За крајње купце који се групишу у категорију средњих индустријских купаца, разлике у ниову цијена су веће и износе од 60 до 80 ЕУР/MWh, али су генерално промјене нивоа цијена мање.

Највеће одступање у нивоу цијена електричне енергије између земаља чланица Уније је код малих индустријских и комерцијалних купаца, а цијене су у распону од 60 до 150 ЕУР/MWh, те се статистика цијена ради за групе земаља са високим, средњим и ниским цијенама.

3. Концентрација и консолидација дјелатности

Већина земаља чланица Уније почела је да отвара тржиште електричне енергије на којем је постојала монополска или олигополска тржишна структура. Иако су директива и прописи усклађени са њом обезбиједили правни оквир за конкуренцију, то се не постиже у жељеној мјери. Концентрација још увијек постоји, а поред тога, са отварањем тржишта долази до даље консолидације (обједињавања) учесника.

Тржиште електричне енергије је остало у највећој мјери национално, иако се развијају регионална тржишта унутар Уније са новом тржишном структуром и конкуренцијом на нивоу регионалног тржишта (као напр. нордијско тржиште).

Слика 1. Структура учешћа највећих компанија на националним тржиштима

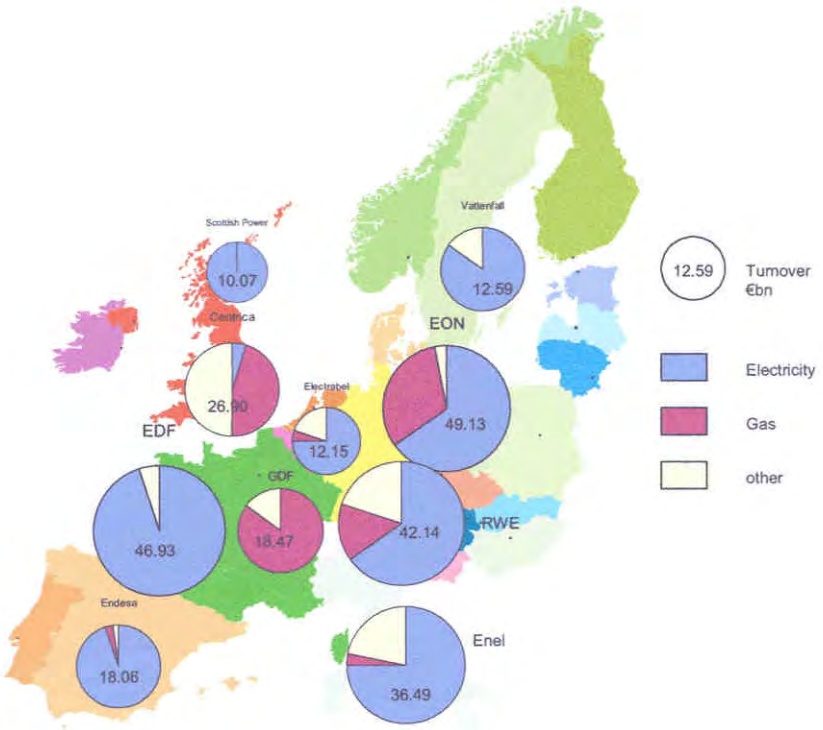

Оцјењује се да има основа за бојазан у погледу тржишне концентрације на велепродајном тржишту. Улазак нових учесника на национална тржишта отежавају и ограничења преносних капацитета.

Нови учесници на националним тржиштима се скоро у правилу јављају путем уговора о преузимању или дугорочних уговора са произвођачима електричне енергије.

Број стварно нових учесника који улазе на национална тржишта је почео да се смањује, а предузећа којима је прије отварања тржишта био додијељен монопол (или су фактички дјеловале као монопол) и даље имају највећи удио у пројектима изградње нових електрана.

Анализа аквизиција у енергетској области показује да се повећава број прекограничних преузимања компанија, као и растућа вертикална интеграција у дјелатностима производње и снабдијевања.

Табела 1. Концентрација на велепродајним националним тржиштима електричне енергије

	Број компанија са 5% удјела у укупном производном капацитету	Удио 3 највећа произвођача у укупној производњи	Ликвидност - вишеструке спот трговине / укупна потрошња	Ликвидност - вишеструке терминске трговине / укупна потрошња
Аустрија	5	54%	3%	-
Белгија	2	95%	-	-
Данска	10	40%	42%	450%
Финска	10	40%	42%	450%
Француска	1	96%	3%	-
Њемачка	5	72%	11%	64%
Грчка	1	97%	-	-
Ирска	2	93%	-	-
Италија	5	65%	21%	-
Луксембург	1	88%	4%	43%
Холандија	4	69%	12%	37%
Португал	3	76%	-	16%
Шпанија	3	69%	92%	-
Шведска	10	40%	42%	450%
Велика Британија	8	39%	6%	210%
Норвешка	10	40%	42%	450%
Естонија	1	95%	-	-
Латвија	1	95%	-	-
Литванија	3	92%	-	-
Пољска	7	45%	1%	44%
Република Чешка	1	76%	1%	206%
Словачка	1	86%	-	-
Мађарска	7	66%	-	-
Словенија	3	87%	2%	

Извор: подаци Регулатора ЕУ

Напомена:

1. Подаци за Шведску, Норвешку, Данску и Финску односе се на цјелокупно нордијско тржиште

Табела 2. Концентрација на малопродајним националним тржиштима

	Компаније са више од 5% тржишног удјела	Број потпуно независних снабдјевача (без огранака)	Тржишни удио 3 највеће компаније (велики индустријски купци)	Тржишни удио 3 највеће компаније (мала и средња предузећа)	Тржишни удио 3 највеће компаније (мали купци/домаћинства)
Аустрија	5	4	60%		
Белгија	3 / 2	14 / 6	100%/ 92%	100% / 99%	94% / 100%
Данска	-	3	-	-	-
Финска	5	< 5	-	35-40 %	
Француска	1	5	91%	97%	96%
Њемачка	4	13	-	-	-
Грчка	1	10	97%	97%	100%
Ирска	3	7	99%	99%	99%
Италија	6	119	33%	12%	93%
Луксембург	4	4	94%		95%
Холандија	3	18	-	-	83%
Португал	2	4	98%		
Шпанија	5	11	82%	86%	85%
Шведска	3	-	50%		
Велика	6	3	65%	66%	59%
Норвешка	4	5	95%	33%	31%
Естонија	1	0	95%	95%	95%
Латвија	1	0			
Литванија	3	5	100%	100%	100%
Пољска	6	20	50%	48%	47%
Република	3	0	95%		
Словачка	1	1	86%	100%	100%
Мађарска	7	0	7%	43%	51%
Словенија	6	6	67%	75%	77%
Кипар	1	0	100%	100%	100%
Малта	1	0	100%	100%	100%

Да би се спријечило ограничавање конкуренције путем интеграција и злоупотребе доминантног положаја, Еропска комисија помно прати процесе интеграција у електроенергетским дјелатностима, у складу са прописима о конкуренцији.

4. Реакција крајњих купаца

Природни показатељ ефективне конкуренције је број купаца који промијене снабдјевача.

Непобитно се запажа да су велики купци (углавном индустријски) више склони да мијењају снабдјевача, док комерцијални купци и домаћиства који имају право избора оклијевају да то право искористе. Постоји више разлога за то. Често је разлог то што купац нема конкурентске понуде, или су те понуде толико сличне да заправо и не представљају праву могућност избора. Кад се томе додају доминантна позиција ранијег монополисте и недовољна

раздвојеност дјелатности, посебно на дистрибутивном нивоу, крајњи купац врло често промјену снабдјевача посматра као рискантан потез.

Табела 3. Обим потрошње елекричне енергије купаца који су промијенили снабдјевача по групама купаца

	Велики купци	Мали и средњи индустријски купци	Мала предузећа и домаћинства
Аустрија	29%	29%	4%
Белгија	око 20%	10%	
Данска	>50%	око 15%	
Финска	>50%	82%	30%
Француска	15%		0%
Њемачка	41%	7%	5%
Грчка	2%	0%	0%
Ирска	56%	15%	9%
Италија	60%		-
Луксембург	25%	3%	0%
Холандија	-	-	11%
Португал	16%		
Шпанија	25%	22%	19%
Шведска	>50%	-	29%
Велика	>50%	>50%	48%
Норвешка	>50%	>50%	44%
Естонија	0%	0%	0%
Латвија	0%	0%	0%
Литванија	15%	0%	0%
Пољска	19%	0%	0%
Чешка Република	5%	1%	0%
Словачка	-	0%	0%
Мађарска	32%		0%
Словенија	8%	2%	0%
Кипар	0%	0%	0%
Малта	0%	0%	0%

Извор: подаци Регулатора
Напомена:

1. Подаци за Белгију се односе само на Фламански регион (купци који су напустили регулисану тарифу: 40% индустријски, 53% мала предузећа/домаћинства)
2. Ирска, укључује промјену снабдјевача на ЕСБ (Независни)
3. Италија, Шпанија укључује све купце који су напустили регулисане тарифе (тј. укључујући поновно преговарање)

5. Трендови кретања цијена електричне енергије

Општи тренд промјена цијена електричне енергије у Евопској Унији у периоду од почетка реформе електроенергетског сектора је силазног карактера. Према подацима Европске комисије наведеним у Извјештају о напретку у стварању интерног тржишта, у периоду 1997-2005. година цијене за крајње купце су смањене у просјеку за 10%, и то 4% за велике индустријске купце, 5% за средње индустријске купце и 12% за комерцијалне купце и

домаћинства.

Примјена директива о заштити околине и трговина цертификатима за емисију CO_2 бесумње је утицала на повремене драстичне промјене цијена на велепродајном тржишту, које је реаговало директним уграђивањем ових цијена у форвард уговоре за банд енергију.

Велепродајне цијене банд енергије (енергија константне снаге) по уговорима за период 2004-2006. година биљеже највећи раст, а што се види у сљедећем графикону:

Графикон 2. Цијене банд енергије за календарску годину 2004-2006 (EEX Лајпциг)

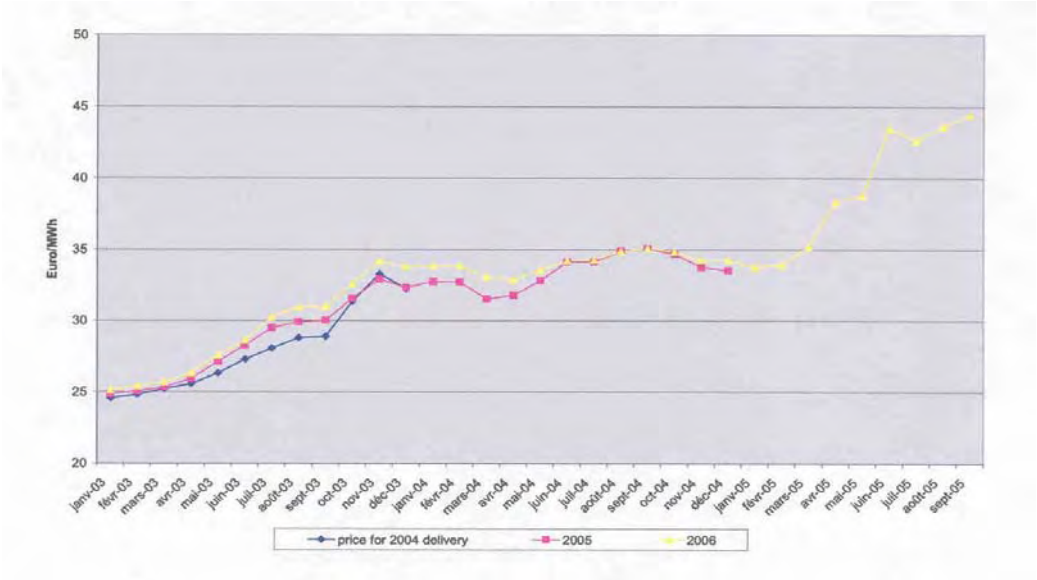

Извор: Eurostat Marker Prices, DTI Quarterly Energy Prices

Малопродајне цијене одражавају овај општи тренд зависно од категорије потрошње, тако да се промјена велепродајних цијена више одражава на велике купце, што је логично имајући у виду удио велепродајне цијене у укупној цијени за купце на високом напонском нивоу.

6. Независност оператора система

Директива 2003/54 ЕЦ прописује правно и функционално раздвајање оператора система од дјелатности производње и/или трговине и снабдијевања, а прописи којима се обезбјеђује провођење ове одредбе су различити у земљама Уније.

Док 12 земаља прописује као минимум правно, 12 земаља прописује обавезно и власничко раздвајање оператора преносног система од осталих дјелатности, чиме су створене претпоставке за отварање велепродајног тржишта.

Раздвајање оператора дистрибутивних система, нарочито од дјелатности снабдијевања, није једнообразно ријешено у земљама Уније. Већина земаља је у своје законодавство уградила изузеће које допушта Директива за дистрибутере са мање од 100.000 корисника.

То је у пракси резултирало различитим рјешењима, од тога да неке земље постављају услов правног раздвајања, али се власничко раздвајање не

тражи, и проведено је једино у Великој Британији. Правно раздвајање оператора дистрибутивних система није проведено у већини земаља. По Извјештају Европске комисије[1] функционално раздвајање није примијењено у духу Директиве. Рачуноводствено раздвајање и ревизија раздвојених рачуна је прописано као обавеза и спроводи се у већини земаља (са изузетком Ирске, Шпаније, Естоније, Пољске, Чешке, Словачке и Словеније).

У Шпанији, Италији, Португалији и Мађарској дистрибутер је уједно и обавезни снабдјевач (за тарифне купце).

Табела 4. Раздвајање оператора дистрибутивне мреже

	Правно раздвајање спроведено	Одвојене управе (Д/Н)	Одвојено корпоративно наступање (Д/Н)	Раздвојени регулаторни рачуни са упутствима (Д/Н)	Ревизија раздвојених рачуна (Д/Н)	Објављивање раздвојених рачуна (Д/Н)	Посебан управни одбор без чланова из осталих компанија групе (Д/Н)	Рангирање (могућих 6)
Аустрија	не	Н	дјелимично	Н	Д	Д	дјелимичн	3
Белгија	да	Д	Д	Д	Д	Д	Н	5
Данска	да	дјелимично	дјелимично	Д	Д	Д	дјелимичн	4
Финска	да	Н	Н	Д	Д	Д	Н	3
Француска	не	Н	Н	Н	Н	Н	Н	0
Њемачка	не	Н	Н	Д	Д	Н	Д	3
Грчка	не	Н	Н	Н	Д	Н	Н	1
Ирска	не	Н	Д	Д	Д	Д	Н	4
Италија	види напомену	Н	Н	Д	Д	Н	Н	2
Луксембург	не	Н	Н	Н	дјелимично	дјелимично	Н	1
Холандија	да	Н	Д	Д	Д	Д	Н	4
Португал	види напомену	Д	Н	Д	Д	Д	Н	3
Шпанија	види напомену	Н	Д	Н	Н	Н	Н	1
Шведска	да	Н	Н	Д	Д	Д	Н	3
Велика Британија	да	дјелимично	дјелимично	Д	Д	Д	дјелимично	5
Норвешка	да	Н	дјелимично	Д	Д	Д	Н	4
Естонија	да	Д	Д	Д	Д	Д	Д	6
Латвија	не	Н	Н	Д	Д	Н	Н	2
Литванија	да	Д	Д	Д	Д	Д	Д	6
Пољска	не	Н	Н	Н	Н	Н	Н	0
Чешка Р.	не	Н	Н	Д	Н	Н	Н	1
Словачка	не	Д	Д	Н	Н	Н	Н	2
Мађарска	види напомену	Н	Н	Н	Д	Д	Н	2
Словенија	не	Н	Н	Д	Д	Д	Н	3
Кипар	не	Н	Н	Д	Н	Н	Н	1
Малта	не	Н	Н	у току	Н	Н	Н	1
Потпуно прихватање	9	7	11	17	19	15	6	

Извор: Подаци Регулатора
Напомена:

[1] Извјештај о напретку у стварању унутрашњег тржишта гаса и енергије од 15.11.2005. године и Технички анекс уз извјештај

1. У Шпанији, Португалу и Мађарској, дистрибутивне компаније су такође и стандардни снабдјевачи. Ипак, снабдјевачи нерегулисаних (квалификованих) купаца морају бити правно раздвојени.

У току су разматрања у вези са ревизијом услова раздвајања вертикално интегрисаних предузећа, и уједначавање критеријума за обавезно раздвајање електроенергетских дјелатности у домаћим законодавствима земаља чланица.

7. Ефективна регулација и независна регулаторна власт

Регулатор за електричну енергију постоји у свим земљама чланицама Уније. Организација и надлежности регулатора су различито дефинисане, тако да су у неким земљама надлежности подијељене између регулатора, тијела за контролу конкуренције и министарства, док постоје и државе гдје функционише неколико регулатора на регионалним и државном нивоу.

Успостављена су регулаторна тијела на нивоу Уније, као што је Савјет европских регулатора (ЦЕЕР), а 2003. године Европска комисија је основала Европску регулаторну групу за електричну енергију и гас (ЕРГЕГ).

Путем ових органа и Фирентинског форума, који је стални форум за регулаторна питања за електричну енергију, дате су иницијативе за унапређење рада регулатора, а које се односе на сљедеће:

- земље чланице морају обезбиједити провођење директива, у духу и у пракси, првенствено одредбе о раздвајању, а непридржавање ће се санкционисати;
- земље чланице морају обезбиједити да регулатор може доносити разборите одлуке на флесибилан начин у циљу унапређења конкуренције на тржишту, независно од интереса електроенергетских дјелатности;
- регулатори морају појачати напоре на рјешавању кључних проблема у интеграцији тржишта, гдје већ имају заначајна овлаштења у погледу обезбјеђења правичних и недискриминаторних услова за приступ мрежи и балансних правила;
- земље чланице и регулатори треба да се залажу за повећање интерконекција између земаља чланица, било путем инвестиција или на неки други начин;
- земље чланице и регулатори треба да обезбиједе одговарајућу заштиту крајњим купцима и да стимулишу реакцију купаца, те у том смислу треба анализирати прикладност метода контроле цијена из члана 3 Директиве.

Степен регулације у области цијена електричне енергије показује сљедећа табела:

Табела 5. Постојање контроле цијена

	ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА		
	Регулисане тарифе Индустријски корисници	**Регулисане тарифе Мала предузећа**	**Регулисане тарифе домаћинства**
Аустрија	Н	Н	Н
Белгија	Н	Н	Д
Данска	Д	Д	Д
Финска	Н	Н	Д*
Француска	Н*	Д	Д
Њемачка	Н	Д	Д
Грчка	Д	Д	Д
Ирска	Д	Д	Д
Италија	Д	Д	Д
Луксембург	Н	Н	Д
Холандија	Н	Н	Н
Португал	Д	Д	Д
Шпанија	Д	Д	Д
Шведска	Н	Н	Н
Велика Британија	Н	Н	Н
Норвешка	Н	Н	Н
Естонија	Д	Д	Д
Латвија	Д	Д	Д
Литванија	Д	Д	Д
Пољска	Д	Д	Д
Чешка Република	Н	Н	Д
Словачка	Н	Н	Д
Мађарска	Д	Д	Д
Словенија	Н	Н	Д
Кипар	Д	Д	Д
Малта	Д	Д	Д

Извор: подаци Регулатора
Напомена:

1. Финска Д* значи да постоји ex-post контрола
2. Њемачка, ex-ante одобрење домаћих и СМЕ крајњег корисника тарифа од стране Ландера ће бити на снази до 1. јула 2007.

Европска комисија настоји да развије инструменте за потпуну практичну примјену директиве 2003/54 ЕЦ, које ће укључивати редовну провјеру практичних домета законодавних и регулаторних мјера земаља чланица.

Европска комисија је израдила студију и донијела препоруке у вези са прецизнијим овлаштењима регулаторних тијела, са циљем да се унаприједи постојећа пракса.

8. Заштита купаца и обавеза јавне услуге

Имајући у виду основни циљ Директиве - одржати и побољшати положај крајњих купаца, Европска комисија прати и оцјењује ниво услуга које се пружају купцима, како због увођења конкуренције не би дошло до снижавања њиховог нивоа.

У том правцу регулаторна тијела и државни органи доносе прописе и мјере којим се штите права купаца.

Посебна пажња се посвећује социјално угроженим купцима. У том смислу су донесене посебне смјернице, а разматра се оправданост доношења регулативе Европске Уније.

ДОДАТАК 2.

ИНФОРМАЦИЈА

О ПРОМЈЕНАМА У ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКОМ СЕКТОРУ И АКТИВНОСТИМА РЕГУЛАТОРА У 2006. ГОДИНИ

1. Увод

Провођењем прописа из надлежности Регулатора у складу са законом, у 2006. години почели су да се стичу услови за дерегулацију електроенергетског сектора и либерализацију тржишта електричне енергије.

у 2006. години Државна регулаторна комисија за електричну енергију БиХ дала је сагласност на Мрежни кодекс, којим се уређују односи на бази недискриминације на преносној мрежи, те на Тржишна правила, која омогућавају да се у почетним фазама отварања тржишта пропишу правила и уреде односи између учесника на тржишту електричне енергије.

Издавање дозвола новим учесницима на тржишту, доношење правила и прописа из регулаторне надлежности којим се омогућава крајњим купцима да бирају снабдјевача и друге одлуке, мјере и радње које Регулатор разматра, доноси и предузима у сарадњи са другим овлаштеним органима у Републици Српској и Босни и Херецеговини означавају почетак процеса отварања и либерализације тржишта електричне енергије. У конкурентским дјелатностима, Регулатор обавља регулацију и контролу обављања дјелатности у систему обавезе јавне услуге, а све у циљу унапређења квалитета услуга у електроенергетском сектору на добробит крајњих купаца и стабилног пословног окружења за субјекте који обављају електроенергетску дјелатност.

2. Правни оквир регулације електроенергетског сектора и електроенергетских дјелатности

2.1 . Отварање тржишта

Политичка воља земаља потписница изражена потписивањем Атинског меморандума оснажена је у правну обавезу ступањем Уговора о енергетској заједници Југоисточне Европе на снагу, а што се десило 01.07.2006. године послије ратификације од стране 6 потписница. Предсједништво Босне и Херцеговине донијело је одлуку о ратификацији Уговора 27.06.2006. године.

Босна и Херцеговина је ратификацијом Уговора о оснивању енергетске заједнице Југоисточне Европе прихватила примјену директива Европске Уније о тржишту енергије, заштити околине, конкуренцији и обновљивој енергији по временском распореду утврђеном Уговором. Сходно усвојеним законима и међународно преузетим обавезама, Босна и Херцеговина се придружује осталим земљама у региону које су своје тржиште већ отвориле.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је у 2006. години донијела Одлуку о обиму, условима и временском распореду отварања тржишта у БиХ на основу Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, а РЕЕРС и ФЕРК треба да пропишу критеријуме за стицање статуса квалификованог купца, чиме ће се створити услови за постепено отварање тржишта у Босни и Херцеговини.

РЕЕРС је утвдила Нацрт Правилника за стицање статуса квалификованог купца, који отвара могућност крајњем купцу да слободно изабере снабдјевача, регулише услове и критеријуме за стицање статуса квалификованог купца, његова права и обавезе, права и обавезе снабдјевача, нарочито у току прелазног периода постепеног отварања тржишта имајући у виду потребу за прилагођавањем новим условима и потребу обезбјеђења сигурности снабдијевања купаца електричном енергијом.

Полазећи од оквира прописаних Законом, а у складу са обавезама Босне и Херецговине у условима постепене успоставе енергетског тржишта Југоисточне Европе, у циљу његове интеграције у европско тржиште, Регулатор се у процесу отварања тржишта руководи одредницима и терминима из усвојених и потписаних документа у оквиру процеса успостављања енергетске заједнице за Југоисточну Европу.

Регулатор разматра правила о статусу квалификованог купца која ће омогућити постепене промјене на пољу трговине и снабдијевања електричном енергијом, како се отварање малопродајног тржишта и право избора снабдјевача не би неповољно одразили на сигурност снабдијевања крајњих купаца електричне енергије у Републици Српској у прелазном периоду, док се цјеловито не дефинише и успостави тржиште електричне енергије у Босни и Херецеговини.

2.2. Обновљиви извори енергије

На захтјев Министарства привреде, енергетике и развоја у Влади РС, Регулатор је дао Мишљење о цијенама електричне енергије из малих електрана снаге до 5 MW.

Регулатор је путем надлежног Министарства иницирао потребу дефинисања удјела обновљивих извора у укупној потрошњи, редослиједа приоритета појединих извора и примијењених технологија, као елемената електроенергетске политике коју доноси Влада Републике Српске у складу са чланом 5. Закона, а што је у складу са обавезама преузетим Уговором о успостави енергетске заједнице Југоисточне Европе.

У циљу утврђивања и и обезбјеђења јединствених услова за стицање статуса квалификованог произвођача електричне енергије, брзог, ефикасног и економичног поступка подношења и обраде захтјева, доношења правичне одлуке по поднесеном захтјеву, Регулатор је плански приступио изради овог Правилника о стицању статуса квалификованог произвођача.

Овим правилником Регулатор ће прописивати: критеријуме и услове које произвођач електричне енергије треба испунити да би стекао статус квалификованог (повлаштеног) произвођача, врсте квалификованих произвођача електричне енергије и њихов положај, поступак за доношење одлуке по захтјеву, садржај захтјева са потребном документацијом, као и поступак, пренос и поништење статуса квалификованог произвођача.

Активности РЕЕРС-а на доношењу правила о условима за стицање статуса квалификованог произвођача, као и о субвенцијама и другим механизмима подстицаја за обновљиве изворе, зависе од формулисане електроенергетске политике Републике Српске.

Регулатор планира доношење овог акта у другој половини 2006. године.

3. Дозволе и сагласности

3.1. Издавање дозвола

Регулатор је на својој 33. редовној сједници одржаној 16.06.2006. године донио рјешења о издавању дозволе за трговину и снабдијевање на територији Босне и Херцеговине Услужно и трговинском предузећу "Energy Financing Team", д.о.о. Требиње. Захтјев за издавање ове дозволе је поднешен 27.12.2005. године, након чега је по захтјеву за допуну четири пута допуњаван, након чега је РЕЕРС 11.04.2006. године објавио обавјештење о комплетности захтјева. На 30. редовној сједници одржаној 27.04.2006. године утврђен је нацрт дозволе, а општа расправа о нацрту дозволе је одржана 10.05.2006. године у Требињу.

У току 2006. године РЕЕРС је запримио захтјев за издавање дозволе за производњу електричне енергије у Малој хидроелектрани Дивич, Котор Варош. Захтјев је поднесен 23.01.2006. године, а након тога је више пута допуњаван. Обавјештење о комплетности захтјева објављено је 09.08.2006. године.

3.2 Надзор над поштивањем услова дозволе

У процесу надзора и провјере поштивања услова дозволе, у току 2006. године Регулатор је отпочео активности ванредних и редовних провјера регулисаних предузећа.

Извршене су двије ванредне провјере које су резултирале налозима за предузимање мјера на отклањању праксе супротне условима издате дозволе. Радило се о начину обрачуна утрошене електричне енергије и обрачуна камате за доцњу у измиривању новчаних обавеза и поступању по приговору крајњих купаца.

Регулисана предузећа су поступила по налогу Регулатора за извршење мјере и о томе обавијестила Регулатора, а што је потврђено редовном провјером.

Извршене су три редовне провјере и сачињени извјештаји о утврђеном стању са препорукама за отклањање утврђених недостатака.

Регулатор планира до краја 2006. године изврши надзор и провјеру поштовања услова свих издатих дозвола за обављање електроенергетске дјелатности.

4. Регулација цијена електричне енергије

4.1. Први тарифни поступак

Одлука о покретању првог тарифног поступка, као и Одлука о садржају и форми образаца у тарифном поступку, донесене су на 16. редовној сједници 21.06.2005. године ("Службени гласник Републике Српске" бр. 65/05).

По окончању формалних расправа у току мјесеца јануара 2006. године странкама у поступку и умјешачу достављени су Коначни извјештаји водитеља поступка (седам извјештаја водитеља поступка за одобрење цијена на прагу електрана и један консолидовани извјештај водитеља поступка за одобрење тарифа за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за продају електричне енергије неквалификованим купцима). Извјештаји су садржавали детаљне техничке и економске анализе потребног прихода и оправданих трошкова подносилаца захтјева. Свим странама у поступку дата је могућност да дају примједбе на достављене извјештаје водитеља поступка. Извјештаји водитеља поступка са приједлогом цијена на прагу електрана, тарифних ставова за кориснике дистрибутивних система и тарифних ставова за неквалификоване (тарифне) купце, објављени су на интернет страници РЕЕРС-а у циљу прикупљања додатних коментара на предложене цијене и тарифне ставове прије њиховог коначног усвајања.

Регулатор је на 28. редовној сједници одржаној 22.03.2006. године донио рјешења о одобрењу цијена на прагу електрана, тарифни систем за продају електричне енергије у Републици Српској, тарифне ставове за кориснике дистрибутивних система у Републици Српској, тарифне ставове за неквалификоване купце електричне енергије у Републици Српској. Донесене цијене и тарифни ставови примјењују се од 01.04.2006 године.

4.2. Цијене електричне енергије у Републици Српској

До 31.03.2006. године важиле су цијене које је утврдила "Електропривреда" РС уз сагласност Владе Републике Српске. Од 01.04.2006. години ступили су на снагу тарифни систем и тарифни ставови за продају електричне енергије неквалификованим купцима које је донијела РЕЕРС.

Поред тога што су промијењени појединачни тарифни ставови (јединичне цијене тарифних елемената за дате категорије потрошње и групе купаца у одређеним дневним и сезонским интервалима), дјеломично је промијењен тарифни систем, у погледу начина утврђивања обрачунске снаге за крајње купце из категорије домаћинства.

Тарифни систем који је у примјени од 01.04.2006. године, а који је прописао Регулатор након провођења првог тарифног поступка, полази од класификације тарифних елемената, категорија потрошње и група купаца и периода потрошње који су били и раније у примјени. Алокација припадајућих трошкова на основу ове класификације извршена је примјеном маргиналне анализе (анализа граничних трошкова), што је довело до промјена тарифних ставова у односу на важеће у 2005. години.

Тарифни систем и тарифни ставови које је одобрио Регулатор по окончању тарифног поступка засновани су на трошковима у оној мјери у којој су били доступни расположиви потребни подаци о потрошњи, оптерећењу система и трошковима, тако да је на основу расположивих података извршен прорачун трошкова обезбјеђења потребне снаге за дате групе купаца на основу измјереног или процијењеног вршног оптерећења сваке посматране групе.

Дефинисање тарифног система и одређивање тарифних ставова на бази маргиналне анализе означава почетак активности Регулатора на постепеном елиминисању унакрсних субвенција између категорија потрошње и група купаца и повезивање цијене електричне енергије са трошковима електроенергетског система које потрошња под датим условима проузрокује.

Да би Регулатор извршио овај свој задатак потребно је да регулисана предузећа унаприједе своје системе праћења трошкова по врсти и мјесту настанка, као и да проведу потребне анализе оптерећења и потрошње различитих група купаца.

Регулатор није имао на располагању потребне податке за анализу евентуалне оправданости увођења нових категорија потрошње и тарифних група купаца у оквиру већ постојећих, а на основу трошкова које њихов начин потрошње проузрокује електроенергетском систему.

У наредном периоду Регулатор очекује од регулисаних предузећа да проведу цјеловите анализе оптерећења и потрошње, у циљу што правичније алокације трошкова по начелу узрочности.

У наредној табели дате су успоредне просјечне цијене електричне енргије у Републици Српској и Федерацији БиХ, на основу прорачунате просјечне потрошње купаца и просјечних обрачунских снага посматраних категорија крајњих купаца.

Табела 1. Упоредне просјечне цијене електричне енергије у БиХ у 2005. и 2006. години

КМ/100 kWh

	ЕРС		**ЕПХЗХБ**[1]		**ЕПБИХ**	
Категорије потрошње	**2005.**	**2006.**	**2005.**	**2006.**	**2005.**	**2006.**
110 kV	5,99	5,83	6,16	7,36	7,13	7,86
35 kV	6,83	6,37	10,00	11,11	8,43	9,30
10 kV	8,57	8,09	11,36	12,59	11,63	11,73
0,4 kV- остала потрошња	17,85	15,33	20,02	21,07	19,56	18,66
0,4 kV - домаћинства	10,28	10,21	11,00	11,72	11,18	11,82
јавна расвјета	12,00	12,53	15,65	16,68	15,40	15,50

[1] Подаци за ЕПХЗХБ и ЕПБиХ из ФЕРК-а

Графикон 1. Промјене просјечних цијена електричне енергије у БиХ

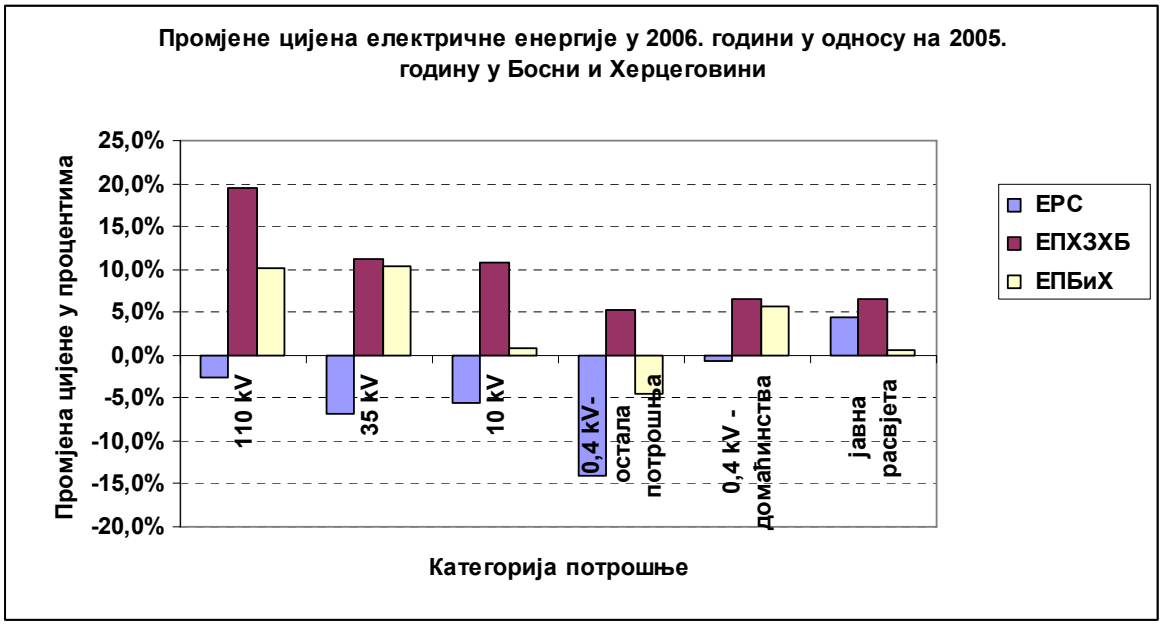

Евидентно је снижавање просјечне цијене за крајње купце у Републици Српској, а тарифе и тарифни систем су дизајнирани са циљем да се ефикасно користе ресурси електроенергетског система.

Велики крајњи купци који рационално и ефикасно троше електричну енергију, односно чија потрошња одговара ангажовању вршне снаге у периоду који није краћи од 8 часова дневно остварују значајно снижење укупне цијене.

5. **Заштита потрошача**

5.1. Регулаторни оквир заштите потрошача

Проблематика заштите потрошача у Босни и Херцеговини регулисана је Законом о заштити потрошача ("Службени гласник БиХ" број 25/06) којим је започео поступак примјене европских стандарда у погледу информисања и саме заштите потрошача.

Поред наведеног, заштита потрошача постаје једно од значајних питања политике регулације у свим државама у којима су у току процеси дерегулације и либерализације енергетског сектора. У ту сврху регулаторним тијелима се све више повјерава обавеза и задатак да на отвореном електроенергетском тржишту разматрају питања заштите купаца, заштите електроенергетских субјеката и околине путем транспарентног и непристрасног начина рјешавања питања из области регулације.

Поступајући по Закључку Народне скупштине Републике Српске број 01-404/06 од 12.04.2006. године, донесеном на 33. сједници одржаној дана 12. 04.2006. године, Регулатор је на својој 33. сједници, одржаној 11.05.2006. године, донио Закључак у вези са обрачуном камата на потраживања по основу испоручене електричне енергије којим су, поред осталог, утврђене обавезе за поступање предузећа која обављају дјелатност дистрибуције и снабдијевања крајњих купаца електричном енергијом у вези са обрачуном,

фактурисањем и наплатом, укључујући и обавезу преиспитивања већ обрачунатих камата.

Закључци су достављени Народној скупштини Републике Српске и Влади Републике Српске.

Ове мјере резултирале су корекцијом обрачуна код предузећа која су обрачунавала камату противно позитивним прописима.

Закључци Регулатора додатно су оснажени мјерама Владе Републике Српске у вези са предузимањем активности које су јој наложене Закључцима Народне скупштине.

5.2. Рјешавање спорова и жалби

Увођењем регулације у ову област подстакнута је политике активне заштите потрошача и успостављена комуникација између различитих учесника на тржишту електричне енергије, а нарочито крајњих купаца са Регулатором, што је нарочито дошло до изражају у 2006. години.

У току 2006. године Регулатору је поднесено 74 захтјева за рјешавање спора из регулаторне надлежности, од чега је 64 ријешено.

Због великог броја приговора купаца на застару обавеза према регулисаним предузећима, који су се обраћали Регулатору ради покретања спорова, Регулатор је одржао посебну техничку расправу на коју су позвани представници предузећа која врше обрачун, фактурисање и наплату потраживања од крајњих купаца, удружења крајњих купаца и стручњаци из области облигационих односа. Спорови везани за питања застаре нису у регулаторној надлежности, али је Регулатор иницирао расправу са циљем да регулисана предузећа овој проблематици приступе на закону заснован начин и без дискриминације купаца.

Извјештај са техничке расправе је објављен на интернет страници Регулатора, и усвојени су закључци у којима је Регулатор формулисао своје становиште по питању оваквих спорова.

5.3. Општи услови за испоруку и снабдијевање електричне енергије

У складу са одредбама члана 23. и 30. Закона, а према плану рада за 2005. годину, Регулатор је у априлу 2005. године започео активности на изради нацрта Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом у Републици Српској, а урађена је прва радна верзија овог акта у августу 2005. године.

Нацрт овог акта утврђен је на 29. редовној сједници одржаној дана 20. априла 2006. године. Обавјештење за јавност за прикупљање коментара и одржавање јавних расправа благовремено је објављено у писаним медијима, а нацрт Општих услова са образложењем достављен је заинтересованим лицима самоиницијативно, а могао се преузети и у сједишту РЕЕРС-а. Заинтересована правна и физичка лица као и позвани стручњаци подносили

су писане коментаре на нацрт Општих услова у периоду од дана објављивања обавјештења до дана истека рока за подношење коментара 25.05.2006. године.

У поступку јавног разматрања Нацрта Општих услова РЕЕРС је одржао три опште и двије техничке расправе. У поступку јавног разматрања Нацрта Општих услова РЕЕРС је одржао двије техничке (Требиње 16.05.2006. године и Бања Лука 24.05.2006. године) и три опште расправе (Пале 18.05.2006. године, Бијељина 19.05.2006. године и Добој 23.05.2006. године).

РЕЕРС је одржао и једну додатну техничку расправу дана 14.06.2006. године у Требињу, чији је предмет био ревидовани Нацрт Општих услова са уграђеним, од стране стручних служби РЕЕРС-а прихваћеним, коментарима јавности и струке.

Наведени текст нацрта Општих услова са Сажетком коментара и приједлозима измјена нацрта Општих услова објављен је на интернет страници РЕЕРС-а како би сва заинтересована лица још једном могла учествовати у поступку креирања приједлога Општих услова, у остављеном року до 14.06.2006. године.

Након проведеног поступка јавног разматрања, Регулатор је пажљиво анализирао све примљене коментаре, а резултати наведених активности чинили су основ за израду приједлога Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом, који је усвојен на 34. редовној сједници одржаној дана 29.06.2006. године.

Општи услови за испоруку и снабдијевање електричном енергијом објављени су у "Службеном гласнику Републике Српске" бр. 66/06.

САДРЖАЈ

1. Увод ... 1
2. Правни оквир регулације електроенергетског сектора и електроенергетских дјелатности ... 1
2.1 . Отварање тржишта ... 1
2.2. Обновљиви извори енергије ... 2
3. Дозволе и сагласности ... 3
3.1. Издавање дозвола ... 3
3.2. Надзор над поштивањем услова дозволе ... 3
4. Регулација цијена електричне енергије ... 4
4.1. Први тарифни поступак ... 4
4.2. Цијене електричне енергије у Републици Српској ... 4
5. Заштита потрошача ... 6
5.1. Регулаторни оквир заштите потрошача ... 6
5.2. Рјешавање спорова и жалби ... 7
5.3. Општи услови за испоруку и снабдијевање електричне енергије ... 7